National Library 56253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

B103/C/4/5

National Library Bibliothèque Nationale
APR 28 1982
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

second class mail registration number — 1089

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 30 (2854) XXXI aastakäik — Teisipäeval, 20. aprillil 1982 — Tuesday, April 20, 1982 — Üksiknumbri hind 60 centi

Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi juhatus organisatsiooni viimasel kevadpeol '82. Pildil istuvad vasakult Helmut Riko — seltsi esimees, Eduard Lood 75. a. „juubelisünnipäevalaps" ja asutaja liige, Juhan Säägi — asutajaliige ja seltsi esimene esimees. Seisavad Karl Talpak — abiesimees, Juhan Käis — välissekretär, Albert Lukk — abisekretär, Eduard Saar — sekretär, Lia-Mai Barras — laekur ja Fromhold Aadli — varahoidja. Pildilt puuduvad juhatusliikmed Heinrich Kask ja Paul Kunstimees.

Foto: Tommy Tomson

KANADA SAI ISESEISVAKS

Kuninganna kirjutas alla põhiseaduse proklamatsioonile — Pärast 115 aastat ise peremeheks

OTTAWA — Möödunud laupäeval elas Kanada ookeanist ookeanini kaasa ajaloolisele aktile, kui kuninganna Elizabeth II kirjutas alla Kanada põhiseaduse proklamatsioonile, millega Kanada sai Inglismaast sõltumatuks iseseisvaks riigiks. Kuigi allkiri anti kell 11.35 hommikul hakkas uus põhiseadus kehtima minut pärast keskööd.

Tänapäeva moodsa elektroonilise meedia vahendusel kanti sündmus televisiooni kaudu kõigisse kodudesse, kuigi linnades korraldati sündmuse puhul suuremaid pidustusi. Ka Torontos toimus üks pidustus raekoja, teine Ontario parlamendi juures. Üksnes Quebec organiseeris Montrealis suurema Quebeci separatistide protestidemonstratsiooni ja lubati provints iseseisvaks saanud Kanadast lahku viia.

Kuna pärast rasket talve olid esmakordselt soojad ilmad Kanada pealinnas ja laupäevahommikul oli päiksepaiste,

korraldati aktile allkirjutamine parlamendihoone ette ehitatud platvormil.

Sinna oli toodud parlamendihoonest troon. Sündmuskoha ümber oli kümneisse tuhandeisse ulatuv rahvahulk, kellest üks osa olid juba varakult öösel kohale asunud.

Tseremoonia ajal, just siis kui kuninganna alustas oma kõnet tuli äge äiksehoog, mis pealtvaatajaid tabas, kuigi etenägelikumad olid kaasa võtnud vihmavarjud. Kevadine vihm inimesi siiski ei peletanud ja Kanada esimene iseseisva riigi hümn kõlas Parlamendimäel „nagu oleks seda üks koor laulnud", ütles üks raadiokommentaator.

Kuninganna ütles oma kõnes, et Kanada uue põhiseaduse tugevus ei seisne mitte sõnades, vaid sel alusel mil see seisab,

Kanada rahva tahtel, et nende riik jääb tugevaks ja tervikuks, kuna ükski seadus ei või luua vaba ühiskonda.

See on rahva tahe, mis üksi võib muuta trükitud põhiseaduse või põhikirja elavaks ja dünaamiliseks realiteediks.

Kuninganna märkis oma kõnes ka Quebeci provintsivalitsuse peaministrit ja Kanada pärismaalasi, kes usuvad, et nad on kaotanud uue põhiseadusega. Kuid sellisel suurel maal on alati erinevusi, Kanada föderaalsuse geenius seisneb alatistes raskuste ületamises mõistuse ja kompromissi abil.

Enne kuningannat kõneles peaminister P. E. Trudeau kanadalastele, rõhutades selle ajaloolise momendi tähtsust, mitte kui ühe ajajärgu lõppu, vaid kui uue algust. Puudutades Quebeci peaminister Levesque otsust uue põhiseaduse tagasilükkamiseks ja iseseisvuse pidustuse boikoteerimiseks, ütles Trudeau,

et selle aktsiooni tõttu paljud quebeclased tunnevad end kahele poole kistuna.

Olles ise Quebecist pärit, ütles Trudeau, et ta on veendunud 1980. a. mais toimunud rahvahääletuse põhjal, et enamus quebeclasi toetavad põhiseaduse ära toomise plaani.

Kanada iseseisvumise päeva kuulutasid leinapäevaks Kanada päriselanikud indiaanlased, kuna uus põhiseadus ohustavat nende nõudmisi Kanada maale. Indiaanlaste poolt on väidetud, et see põhiseadus on halvim päev indiaanlaste ajaloo jooksul, kuna „meie ema (Kuninganna Elizabeth II) annab meid üle kellelegi (Kanada valitsusele), kes ei ole indiaanlastega seni käitunud ei ausalt ega humaanselt. Indiaanlased kandsid sel päeval musti käesidemeid ja Kanada lipp tõmmati poole masti.

Üldiselt oli see siiski Kanada rahvale suureks rõõmupäevaks,

inimesed olid rõõmupisarais ja tundsid uhkust, et nende maa on täiesti iseseisvaks saanud,

kuigi Kanada kuulub edasi Briti Maailmariiki ja kuninganna Elizabeth II jääb Kanada kuningannaks.

Hargnematu sõlm Lõuna-Atlandil

Argentiina ja Inglismaa tüliküsimuses pole muudatusi

BUENOS AIRES — USA välisminister Alexander Haig lahkus jälle USA-st Buenos Airesesse uuele katsele Inglismaa ja Argentiina vahelise tüliküsimuse rahulikuks lahendamiseks. Inglise laevastik on pidevalt tülikoldele lähenenud, aga vahekaugus on veel nii suur, et mõned päevad on arutlemiseks armuaega.

Haigi pingutused on siiski olnud vähenevate lootustega, kuna tõenäoliselt argentiinlased vajavad sõda nende oma sisemise rahvustunde tugevdamiseks. Haig oli juba Argentiinast laupäeval lahkumas, kui ta uuesti lennuväljalt tagasi läks ja uute nõupidamistega alustas, seekord koos Argentiina sõjaväelise valitsusega.

Inglismaa on oma seisukohtadele kindlaks jäänud, et enne mingeid läbirääkimisi Argentiinaga ei alustata, kui viimane on oma väeosad Falklandi saartelt ära viinud.

Kui laupäevased läbirääkimised kaldusid öösse, siis hakkasid vaatlejad uskuma, et Haig oli valmis oma viimase kaardi lauale panemiseks:

ähvarduse, et kui Argentiina ei jõua mingisugusele rahulikule lahendusele ja sõda peaks puhkema, siis USA võtab omaks Inglismaa joone poliitilise ja sõjalise liitlasena.

Seda kaardiheidet siiski ei toimunud.

Haig on möödunud nädalalõpul nii palju juba lahendusi otsinud, rääkinud ja arutlenud, et ühe Argentiina välisministeeriumi ametniku sõnade kohasel seal ei saagi enam midagi rääkida.

Ka Inglismaal pidas peaminister Margaret Thatcher nõu välisministri Francis Pym'i ja peaministri abi William Whitelaw'ga,

kuid Thatcheril ei olevat olnud uut kontakti Haigiga pärast selle ärasõitu Washingtonist.

Argentiina püsib omaenese õiguste juures, et ta on pärinud Falklandi saared Hispaanialt, kuigi aastast 1833 need on kuulunud Inglismaale ja viimased 15 aastat on toimunud läbirääkimised saarte pärast Inglismaaga.

Vaatamata, et USA välisminister Haigil kestsid läbirääkimised möödunud pühapäeval 12 tundi ja esmaspäeva hommikul ta oli juba varakult neid jätkamas, pole tulemusi olnud.

Haigi olukorra tegevat raskeks, et argentiinlased kellega ta räägib on sõjaväelased ja neil on vaja rahvale näidata oma juhioskust, kuna nad vajavad sõjaväge võimul olemiseks.

Kuna sõjavägi on okupeerinud saared ja keeldub kompromissist, siis leidis Haig, et pole olemas muud alternatiivi, kui katsuda läbirääkimisi jätkata.

Usutakse, et Haig on teinud omapoolse ettepaneku probleemi lahendamiseks, paigutades saarele viieks aastaks rahvusvahelise rahukontrollüksuse, korraldades elanike hulgas rahvahääletuse ja muid kompromissi võimaldavaid samme. Argentiina president on kõigile vastanud, et saared kuuluvad Argentiinale ja nad ei loobu neist.

Argentiina välisminister Nicanor Costa Mendez ütles pärast üht pikka arutlemise perioodi,

et on siiski veel olemas võimalusi probleemi lahendamiseks ja on hea, et läbirääkimised on jätkunud.

Ainult pole hea, et need on nii aeglased.

Vaatamata Haigi vahendamisele on mõlemad riigid absoluutselt kindlad ühes küsimuses: õiguses pidada neid saari oma territooriumeiks ja allas siis pidada täiendavaid läbirääkimisi nende staatuse määritlemiseks.

WINTARIO võidud

15. aprillil peetud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 858226. $10.000 võitsid piletid nr-d 144338 ja 117317, $1000 — 60937, $100 — 8456, $10 — 561, $50 segijärjekorras numbrid 776578 ja tasuta piletiraamatu numbrid 46. Uuendusena väljatõmmatud viis „punase palli" võitu, igaüks $1000, langesid piletile numbritega 096853.

Süüria sulges õlijuhtmed

BEIRUT — Süüria sulges Iraagile eriti olulise õlijuhtme, mille kaudu toorõli viidi Vahemere juurde, viies sellega Iraagi õliekspordi poolele ajal, mil Iraak kannatab sõjas Iraaniga välisvaluuta puuduse all. Süüria on kahe riigi vahelises sõjas toetanud Iraani. Samal ajal suleti ka Süüria ja Iraagi vaheline piir teel Bagdadi.

Süüria ametivõimud ei avaldanud mingit selgitust miks nad torustiku sulgesid. Möödunud kuul kirjutas Süüria alla kokkuleppele Iraaniga, mille alusel Iraan müüb Süüriale 175.000 vaati õli päevas, andes sellega Damaskusele alternatiivi õlivajaduse rahuldamiseks Iraani kõrval. Iraagile on jäänud ainus tee õli eksporteerimiseks läbi Türgi, kuna sõja tõttu on teised teed suletud.

Uus ettepanek Brezhnevilt

MOSKVA — Kuigi pidevalt liiguvad kuuldused N. Liidu presidendi Leonid Brezhnevi halvast tervisest ja surmale lähenemisest, tegi L. Brezhnev jälle uue ettepaneku USA presidendile Ronald Reaganile kohtumiseks eeloleval sügisel, oktoobris, lükates sellega tagasi president Reagani varasema ettepaneku kohtumiseks Brezhneviga New Yorgis LRO juunikuu istungi ajal.

Brezhnev on olnud haige ja tema vastus Reaganile tehti teatavaks ebatavalisel viisil Tassi teateteagentuuri kaudu. Kutse juures oli märgitud sobivate kohtumispaikadena kas Soome või Shveits.

See oli esimene elumärk Brezhnevist pärast 25. märtsi, kui ta tuli tagasi neljapäevaselt N. Liidu Kesk-Aasias viibimiselt.

Tema vastus, ehkki meedia kaudu, on andnud aluse spekulatsiooniks, et ta tervis on siiski nii hea, et võimaldab kokkusaamist oktoobris.

Teiselt poolt arvatakse läänemaistes diplomaatilistes ringkondades, et see oli ainult samm ajavõitmiseks, mille kaugele lükkamine annaks Brezhnevile vajalikku ja loodetavat toibumisaega.

USA-s ütles president R. Reagan, et tuumarelvastuse tasakaal on oluline maailmarahu säilitamiseks. Sellega ta andis ka mingisuguse vastuse üha laienevale tuumarelvastuse vastasele tegevusele ja demonstratsioonidele USA-s.

President ütles siiski, et ta teab, et paljud ameeriklased on hirmul tuumasõja tekkimise võimaluses.

Reagan oligi selles küsimuses lahenduse leidmiseks otsinud võimalust Brezhneviga kohtumiseks.

Reedel, 30. aprillil kell 8 õhtul St. Anne's Anglican Church, 207 Gladstone Ave.

Laupäeval, 1. mail kell 8 õhtul St. Cuthbert's Anglican Church, 1399 Bayview Ave.

ESTONIA KOOR–EAST YORK SYMPHONY

SÜMFOONIA KONTSERT

Kavas: Bach, Copeland, Saar, Tubin, Toi

Juhatavd: Clifford Poole ja Roman Toi

Pääsmed: $6.00. Õpilased ja pensionärid: $5.00

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS 562 Jones Ave., Torontos

1. mail, algusega kell 3 p.l.

PÄRASTLÕUNA SÕNAS JA LAULUS —

„KODUMAAL ja ROOTSIS"

KOHVILAUD — VALGUSPILDID — Kõik kutsutud!

KALEV ESTIENNE

KEVADE ESINEMINE

toimub 28. mail kell 7.30 õ.

MINKLER auditooriumis — Seneca Finch Campus

KAVAS: kehakool, rakendus, stiliseeritud rahvatants ja „Lootuse" koor

Pääsmed $5.—, õpilased ja pensionärid $3.—. Pääsmed eelmüügil: Mt. Pleasant POKO's, Vaba Eestlase talituses, Abistamiskomitees, võimlejatelt ja kohapeal

TALLINN FESTIVAL 82

TALLINN FESTIVAL 17.–20. JUUNINI

TORONTO EESTI MAJAS

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto, Ont. M6J 3M7

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $45.—, poolaastas $24.— ja veerandaastas $13.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $55.—, poolaastas $29.— ja veerandaastas $15.—.

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Haruldane foto Vabadusristi kavaleride päevast Võrus ja Rõuges 1935. aastal. Ühine lõunasöök oli korraldatud Võrus teater Kandle alas. Võrust sõideti Rõugesse, kus vaadeldi Vabadussõja mälestusis püsinud kohti. Pildil grupp osavõtjaid Rõuge kirikumäel, kus olid suured lahingud ning kaitsekraavid sel ajal veel säilinud, vasakult kindral Sternbeck (erariides), kindral Laidoner, kindral Kruus, kindral Jonson.

Foto: J. Säägi fotoarhiivist

Petlik maailmarahu

Maailmarahu on ilus sõna ja vastuse tõhustamise programmi lõkauge paleus, mille poole kogu petamist.

inimkond lakkamatult püüab ehki kunagi pole suudetud likvideerida sõjalisi kokkupõrkeid. Näib, et tänapäeva maailma ei huvita siiski niivõrd need väiksemad relvastatud löömingud, milliseid registreeritakse iga päev Aasias, Aafrikas ja Ladina-Ameerikas, vaid võimalikud suurvõimude konfliktid, mis võivad mõnede sõjateoreetikute kalkulatsioonide kohaselt paisuda hävitavaks tuumasõjaks, mille lõpptulemusi keegi ei oska ette ennustada. On pessimiste, kes isegi arvavad, et suurem kokkupõrge tuumarelvadega hävitab maakeralt sellise elu nagu me seda praegu tunneme ning inimkond saab surmalöögi, millest ta kunagi ei toibu.

Võimalik tuumasõda on nende vapustavate ennustuste tulemusena kujunenud selleks psühholoogiliseks teguriks, mis hoiab praegu kogu maailmas inimeste meeled ärevil ja see ärevus ja hirm tuleviku ees paisub iga päevaga üha suuremaks eriti läänemaailmas, kus Moskva ära kasutab kõik propagandavahendid, kommunistide kontrollile alluvad katteorganisatsioonid, kiriklikud ringkonnad ja naiivsed idealistid, et atakeerida Ühendriikide presidenti ja praegust valitsust, kes on hakanud parandama läänemaailma juhtkonna möödunud aastate vigu ja taotlema tuumarelvastuse alal N. Liiduga pariteeti.

Ühendriikide valitsuse kindel hoiak ja aktiivsus relvastuse suurendamisel, eriti uute tuumarakettide toomine Euroopasse, on tekitanud Moskvas põhjendatud kartuse, et N. Liit kaotab oma praeguse ülekaalu tuumarelvastuse alal, mis võtab venelastelt võimaluse rahvusvahelisel areenil oma kõikvõimsa superjõu staatusega uusi vallutusi organiseerida ja võimupiire laiendada. Venelasi häirib eriti ka neutronipommide ja tiibrakettide produktsiooni andmine Ühendriikides, mis tõhustab tunduvalt ameeriklaste relvajõudu, eriti sel puhul, kui sõjategevuse puhkemisel võetakse kasutamisele taktikalised tuumarelvad. Sellest aspektist lähtudes on kõigiti mõistetav ja arusaadav, et N. Liidu diktaator Brezhnev lükkas tagasi Ühendriikide presidendi Reagani ettepaneku tuumarakettide likvideerimiseks Euroopas ja tegi selle asemel oma „rahuettepaneku", mis taotleb rakettide produktsiooni seismapanekut sellel kontinendil ja läbirääkimiste alustamist raskele probleemile lahenduse leidmiseks. President Reagan lükkas kiirelt tagasi Brezhnevi ettepanku, kuna see tähendaks sisuliselt Euroopas tuumarakettide alal Moskva suure ülekaalu tunnustamist ja oma relkauge paleus, mille poole kogu

Tuumarelvastuse küsimus on põhiliselt nagu suur rahvusvaheline malemäng, kus igat käiku tuleb kainelt kaaluda ja arvestada vastasmängija käikudega ja rünnakuvõimalustega. Venelastelt senise initsiatiivi äravõtmiseks on ameeriklased hakanud kaine kalkulatsiooni moodust kasutama ja asunud ise pealetungile, mis on löönud läänemaailma järelandmistega ärahellitatud Moskva tasakaalust välja. Washingtoni initsiatiivi pareerimiseks on venelased asunud läänes suurele propaganrarünnakule, mis minevikus alati häid protsente on kandnud ja nähtavasti ka praegu teatavaid tulemusi saavutab, seda eriti läänemaailma massimeedia kaasabil, kes bassihäälega vene propagandakoori toetab. Moskva propagandakampaaniale aitavad kaasa ka igasugused emotsionaalsed ringküsimused tuumasõja kohta ja Moskvale kaasajooksikute või poliitiliste naivistide meeleavaldused.

Kanada „rahuringkondadele" on järjekordseks emotsionaalseks tunnete väljendamise võimaluseks Ühendriikide lendrakettide katsetamine Kanada territooriumil. Möödunud kevadpühade perioodil korraldasid pahempoolsed ringkonnad ja Kanada United Churchi vaimulikud suurema lendraketi vastase demonstratsiooni Torontos ühe tehase ees, kus valmistatakse lendraketi juhtimisseadeldisi. Demonstratsioon oli seda tähelepanuäratavam, et see madalal lendav rakett on Moskvale viimasel ajal eriti suurt meelehärmi valmistanud, kuna Vene mahajäänud tehnoloogia ei suuda omalt poolt sellele relvale vastukaaluks midagi välja nuputada.

Kanada välisminister MacGuigan kaitses parlamendis tiibraketi katsetamist Kanadas, mainides, et Kanada ei poolda ainult ühepoolset desarmeerimist, mis jätab ta kaitseta. Kahjuks leidub Kanadas palju selliseid inimesi, kes ikka veel ei taipa, et röövel tungib alati meelsamini sellesse majja kus ei ole püssi ja kus temale ei avaldata vastupanu. Toronto rahudemonstrante iseloomustas kõige tabavamalt vastudemonstratsiooni korraldaja, ungari vabadusvõitleja ja Kanada Antikommunistlike Aktsioonide Komitee esimees Geza Matrai, kes kinnitas, et tiibraketi vastu suunatud demonstratsioonist osavõtjad on naiivsed ja ignoreerivad nõukogude agressiooni võimalusi. Mõned neist on kommunistid, teised neile kasulikud idioodid, kes aitavad kaasa oma orjastamisele. Ühekülgne desarmeerimine on kõige kiiremaks teeks kolmanda maailmasõjaga startimiseks, rõhutas Matrai aja-

LÄTI PRESIDENDI TRAAGIKA

Lätlastele on lahendamatuks küsimuseks, kas president Karlis Ulmanis avaldas riigi poliitilsest olukorrast antud ülevaate vabatahtlikult, kui riik oli veel juriidiliselt vaba või juba okupantide surve all?

Läti vanemal ja keskmisel generatsioonil on väga selgesti meeles president Karlis Ulmanise üleskutse läti rahvale 17. juunil 1940, siis, kui Riias olid juba sisse veerenud nõukogude tankid, mille rataste õudne lärm teatas vaba Läti elanikele Läti Vabariigi loojangut. Riia pouulaarsema ajalehe esimesel leheküljel oli sõnum: „Ma jään omale kohale, jääge ka teie omale kohale!"

Nii olevat eelmisel õhtul öelnud president rahvale. On rohkem kui võimalik ja usutav, et president on seda sõnumit ajalehes kirjutanud okupantide surve all,

sest Riias viibis juba ammu enne okupatsiooni Läti vabaduse hävitaja Andrei Vishinski.

Koos teatega, et Läti on okupeeritud, kirjutati ajalehes, et vene sõjavägi olevat lahkesti ja sõbralikult vastu võetud. Kuid ajaleht ei öelnud presidendi kõnes olevaid ridu, millele lätlased vaatavad nagu oma riigijuhi testamendile: „Olla ikka ja alati truu Lätile oma tegudes ja vaimuga."

On möödunud juba 41 aastat, kui ajaleht „Jaunakas Zinas" (Uudised) andis informatsiooni selleaegseist sündmusist:

„Eile õhtul kell 22.15 ütles riigi president järgmist:

„Kodanikud! Viimase 24 tunni jooksul on juhtunud väga palju, mis on pannud rahva meeleolud lainetama. Sellepärast ma arvan, et minu kohustus on, nagu alati tähtsamail juhtumeil, teile öelda, mis valitsus sellel momendil mõtleb ja kavatseb teha. Täna varahommikul astus üle meie riigi piiride N. Liidu sõjavägi.

Seda sündmust pooldab meie valitsus, ja see tõendab selgesti, kui sõbralikus vahekorras on Läti ja N. Liidu valitsused. Sellepärast ma sooviksin, et ka meie elanikud oleksid sõbralikud sissetulnud vägede vastu.

Te peate ka teadma, et sõjaväe edasiliikumisele ei tohi teha takistusi ja kui teil on võimalik, suruge alla üleliigne uudishimu sündmuste vastu.

Täna hommikul te kuulete veel uudist, et endine valitsus on nagu üks mees astunud tagasi oma töökohtadelt, kuid ma käskisin ministreid jääda igaüks oma kohale ja täita oma ülesandeid kuni uue valitsuse koostamiseni. Kõige tähtsam praegusel momendil on koostöö ja nende ülesannete täitmine, mis meile kõigile on püha — töötada Läti riigi ja rahva kasuks.

On arusaadav, et praegused sündmused toovad kaasa ärritatud meeleolu ja segadusi meie senises rahuliku elu rütmis.

Kuid need on ajutised sündmused ja juba paari päeva pärast näeme, et oleme kõigest üle saanud.

Praegusel momendil ma teen teile üleskutse: näitame tegudes meie rahva hingelist jõudu! Siis, ma olen veendunud, et kõik, mis juhtuks praegu ja tulevikus meie riigile ja rahvale, oleks ainult hea. Näitame, et vahekord Läti ja N. Liiduga toob meile kõigile ainult head.

See on meie kõige tähtsam ülesanne, mille varju jäägu kõik teised igapäevased sündmused, sellele peame ohverdama oma tahtejõu ja kõik muud puudujäägid.

Aga see moment nõuab ka palju teisi praktilisi muudatusi ja korraldamisi. Valitsuse koosoleku vaheajal rääkisin ja seal arutati mitmeid praktilisi samme sündmuste korraldamisel. Olen veendunud, et teie saate uute käskude tähtsusest aru, mis on juba kehtima pandud ja mida tulevikus veel oodata on.

Need võivad olla karmid, kuid neid tuleb saja-protsendiliselt täita.

Täitke neid käske ja korraldusi oma parema südametunnistusega sest kõik, mis tuleb on meie tuleviku heaks. Kohusetunne ja iseenese ohverdamine olgu teile kõigile eesmärgiks.

Minu süda tuksub teile ja mul on tunne, et minu südame hääl on leidnud teie südameis vastukaja.

Ma jään oma kohale ja jääge teie kõik oma kohtadele!"

Võibolla elas Karlis Ulmanis oma kõne ajal üle suurima traagika, sest juba järgmistel päevadel sundisid Läti okupandid Läti presidenti välja kuulutama (ajalehes „Valdibas Vestnesi" — Valitsuse Uudised) tema oma tööga rajatud organisatsioonide likvideerimise ja tema jõuga ülesehitatud Läti hävitamise. Ida inkvisaatorid sundisid teda põlema panema tema oma jõuga rajatud ehituse.

Juba 34 päeva pärast, s.o. 22. juulil ütles Karlis Ulmanis jäädavalt jumalaga oma lossi komandörile kol.-ltn O. Neimanile

ja vähem kui tunni pärast viis Moskva rong ta itta.

Lätis algas pikk ja õudne öö.

E. Andersons

CIA direktor ütles:

Castrol pole kommunistlikku kalduvust

WASHINGTON — Mõned nädalad pärast Fidel Castro võimule tulekut 1959, seletas Ameerika Central Intelligency Agency (CIA) direktor USA Senati uurimiskomisjonile, et Castrol ei ole „mingisugust kommunistlikku kalduvust". Selle asemel on Castro kindlasti näidanud suurt julgust.

See iseloomustus selgub Senati välissuhete komisjoni materjalidest, mis avaldati möödunud nädalal. 900-leheküljelises raportis on avaldatud komitee ülekuulamiste materjalid aastast 1959. Selles on öeldud:

„Me ei mõtle, et Castrol enesel oleks mingisuguseid kommunistlikke kalduvusi", oli Dullen öelnud 26. jaan. 1959 25 päeva pärast, kui Castro oli kukutanud diktaator Fulgencio Batista võimult.

„Me ei usu, et Castro töötaks kommunistidele.

Meie usume siiski, et see on loonud olukorra, kus kommunistid võiksid liikumise oma kontrolli alla saada".

Aga Dulles, kes veel oli salaluureasutuse juhatajaks kaks aastat hiljem, ütles pärast ebaõnnestunud Bay of Pigs invasiooni, et ta oli vastu igasugusele USA interventsioonile Kuubas, nii enne kui pärast Castro võimule tulekut.

Dulles ei olnud nii positiivne Castro venna Rauli osas, kes on praegu Kuuba kaitseminister ja sünnilt argentiinlasest revolutsionäri Ernesto „Che" Guevara osas, kes juhatas Castro põllundusreformi enne kui ta sai Boliivias 1967. aastal surma.

Dullese kokkuvõte situatsioonist oli:

„Tema vend ei ole nii vastutustundlik, aga see mees, Cse Guevara, argentiinlane, kes on temaga võidelnud, teda me kahtlustame väga".

See on järjekordne tunnus USA salaluure valeartestustest, mil on otse seeriasüsteemi laad oma valitsusele väärarusaamisi anda, kes nende järgi on eksitavaid samme astunud ka hilisemais maailmasündmusis.

Seabrookis jagati juustu sellest kogusest, mis valitsuse poolt välja anti jagamiseks vähese sissetulekuga üksikisikutele ja perekondadele. Juust oli viienaelalistes kangides, kuid kuna saadud kogus oli piiratud, siis oli kang lõigatud pooleks ja igaüks sai 2½ naela. Jagajaks oli Bridgetonis asuv vanainimeste organisatsioon. Eestlaste osas oli saajaid 28.

Kommentaarid

Kuidas on lood majanduslikku olukorra paranemisega Poolas ja Poola välisvõlgade korraldamisega? Võrdlemisi kehvad, kinnitavad selle ala asjatundjad ja Poola sündmuste jälgijad. Kui Poola kommunistlik valitsus lootis, et ta suudab sõjaseisukorra rakendamisega päästa Poola majanduslikust kitsikusest, suurendada produktsiooni ja likvideerida tööliste vastupanu punasele diktatuurile, siis tegi partei- ja valitsuse juht kindral Jaruzelski suure eksisammu, kui ta lasi end mõjutada sellistest viltuvedavatest ideedest.

Lääneriikides oli panganduse eksperte, kes lootsid, et 1982. aastal tähtpäevunud Poola välisvõlgade korraldamine annab positiivseid tulemusi juba 1982. aasta algul, kuid nüüd on läbirääkimised veninud juba aprillikuusse ja sobiva lahenduse leidmine on ikka veel kaugel. Lääne-Euroopas Poola olukorra kohta andmed on võrdlemisi masendavad, kuna majanduslik olukord pole sõjaseaduse rakendamise ja venitamise tulemusena kaugeltki paranenud vaid isegi halvenenud. Kalkuleeritakse, et poola rahvast ootavad tulevikus veelgi suuremad majanduslikud katsumused ja raskused ja et praegusele kruustangide pitsituse poliitikale ei ole niipea lõppu ette näha.

Need läänemaailma pankurid, kes hellitasid sõjaseaduse rakendamisel lootusi, et nad saavad peatselt Poolale laenatud suured rahasummad tagasi, peavad nüüd kukalt kratsides möönma, et asjad ei ole kaugeltki nii lihtsad kui nad esialgu kalkuleerisid. Panganduse ringkondades leidub juba pessimiste, kes arvavad, et läänerriigid ei saa kunagi Poolale laenatud raha tagasi, heal juhul ainult osaliselt ja seda alles 1980-nendate aastate lõpul.

Poola rahalised kohustused läänerriikidele on nii surued, et kui võlgade ja nende mahamaksmise küsimus 1981. aasta kohta suudetakse kuidagi korraldada, siis käesolev aasta toob uute mahamaksude ja intresside näol juurde uusi kohustusi, mis ulatuvad 10 miljardi dollarile. Keegi ei tea, kust võtavad poolakad sellise suure rahasumma, pealegi kui partei ja sõjaväe politrukkide komplotiga poola rahvale pealesurutud diktatuur ei ole suutnud suurendada produktsiooni ja eksporti.

On tekkinud omamoodi kuriioosum: Poola vajab läänemaailmalt oma majanduse jalule upitamiseks uusi laenusid, mida aga nüüd isegi läänemaailma kergeusklikud ja poliitiliselt naiivsed pankurid enam ei söanda anda. Euroopa Majandusliku Komisjoni aruanne Genfis kinnitab, et Poola toodangu kogusumma langes möödunud aastal 13 protsenti. See on arv, mis paneb läänemaailmas isegi kõige entusiastlikumad kommunistlike rezhiimide toetajad oma rahakapi lukud poolakate eest mitme lukuga kinni keerama.

★

Märtsikuus Moskvas toimunud N. Liidu ametiühingute 17. kongressile oli üle kogu „liidu" kokku aetud delegaate, kellede ülesandeks oli kiita nõukogude korda ning seltsimees Brezhnevi ja partei abistavat kätt tööliste heaolu eest hoolitsemisel. Teiste delegaatide hulgas oli kohale saadetud ka delegatsioon Nõukogude Eestist, mille kosseisu kohta andis kujuka ja iseloomustava pildi üks „Rahva Hääles" toodud foto, mis kujutas nelja kongressi delegaati — kolme Eestist ja ühte Venemaalt. Eesti delegaatideks olid M. I. Kalinini nimelise tehase brigadir Boriss Moronov, Kreenholmi Manufaktuuri ametiühingukomitee esimees Lidia Pudova ja Viljandi näidissovhoosi seafarmi brigadir ehk teiste sõnadega sigala eestööline.

Pärast seda kui Brezhnevile oli N. Liidus väljakujunenud traditsioonide kohaselt kongressil üle antud järjekordne kuldmedal — seekord ülemaailmse kommunistliku ametiühingute föderatsiooni tunnustumedal — asusid delegaadid N. Liidu poliitbüroo liikmete valvsate pilkude all kongressi tööle. Kui läänemaailma ametiühingute konverentsidel räägitakse tööliste palkade parandamisest ja paremate töötamistingimuste väljakauplemisest, siis Moskva nõupidamisel arutasid delegaadid ainult

(Järg lk. 9)

Arvi Tinits jutustab

Kolm aastat kirjutatud raamatust

Oma Pressi trükikojas on edukalt arenenud mahuka teose „Välgumärgi kasvandikud" nimelise raamatu ladumine. Vahetevahel on näha olnud teose autorit Arvi Tinitsat käsikirju toomas ja teose toimetamistöödega õiendamas. Ühel sellisel hetkel jätkus tal aega lühikeseks vestluseks.

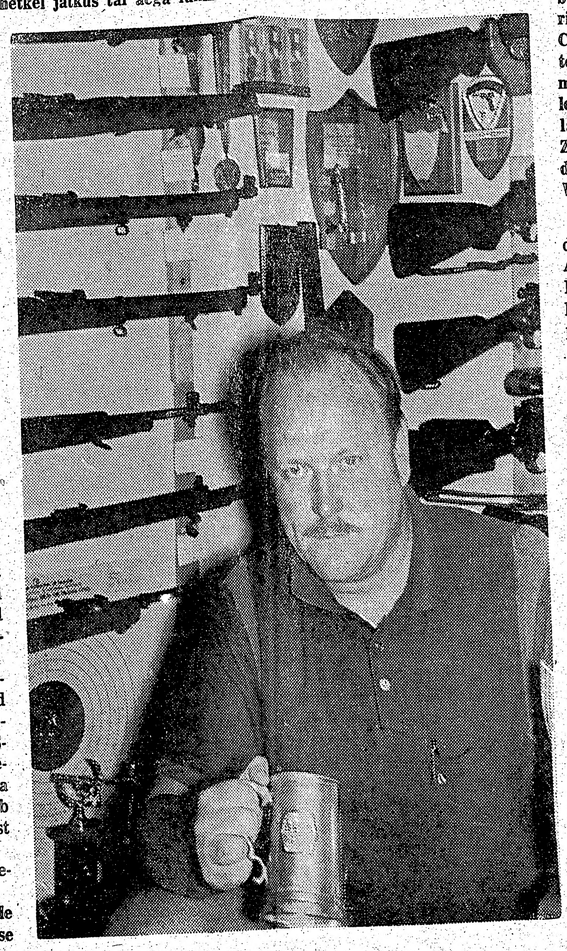

Arvi Tinits oma suure relvakollektsiooni ees.

Raamatu ladumine on arenenud jõudsalt, ütleb A. Tinits ja see peabki nii minema, sest 25. septembril on ruumid kinni pandud lennuväeabiteenistuslaste, eesti lennuväepoiste peoks, kus uus raamat tellijaile välja jagatakse. Raamatu suurus on ca 500 lk. pluss 60 lk. haruldasi sõjaaegseid fotosid, mis meestel on nooruspäevist säilinud.

A. Tinits ütleb, et ta on seda raamatut kolm aastat kirjutanud. Mehed on üle maailma rohkesti töid ja materjale, päevikuid ja fotosid saatnud. Ta ise on käinud sel põhjusel Rootsis ja Saksamaal, on töötanud Lakewoodi Eesti Arhiivis, kus on väga palju materjale Saksa sõjaväest, Uklei ja Belgia sõjavangilaagreist.

Kõik see andis 1000 lk. masinkirjas, mida on käsikirja trükivalmis seadmiseks kaks korda tulnud ümber kirjutada.

Autor iseloomustab teost siiski, et see pole novell ega romaan, vaid ajalooraamat 1926. ja 1927. aastail sündinud eesti noorte meeste osavõtust sõjas.

Jõudes raamatu sisu juurde ütleb A. Tinits, et see on jaotatud nelja ossa: 1) Lennuväeabiteenistuslased Eestis; 2) Saksamaal SS-kasvandikena; 3) Taanis SS- grenaderinidena ja 4) sõjavangidena Ukleis ja mujal. Aastatelt haarab teos ajavahemikku 1944. aprillist kuni 1946. a. märtsikuuni.

Esimene osa kirjeldab lennuväeabiteenistuslaste organiseerimist.

Aprillis 1944 saadeti Saksamaale sõjalis-sportlikku kaitsetubliduse laagrisse 300 poissi, kellest moodustati abiteenistuslaste kaader.

Neid laagreid oli Ida-Preisimaal ja Varssavi lähedal ning poisid kandsid hitlejungede vormi. Eestlastel oli oma „Eesti Noorte" organisatsiooni märk, püstine mõõk, viljapea ja Eesti lipuvärvidega.

1. juunist võeti lennuväe abiteenistuslasteks vabatahtlikke 1926. ja 1927. aastaist ning nooremaid, kes andsid kasvult mõõdu välja. Saadi kokku Eesti kohta 600 vabatahtlikku. 2. augustil mobiliseeriti selleks 1926. aastakäik, kes paigutati kohe SS-i alla, aga 1927. a. sündinud anti lennuväe käsutusse. Esimesed paigutati Kloogale tagavararügemendi juurde, nooremad Piritale Kose vabaõhukooli. Peale lühikursust jagati noored Saksa üksuste vahel Kiviõlisse, Püssi, Maardusse, Tapale ja Tallinna flakkide peale. 200 anti mereväepatareidesse. Kokku oli 3000 1927. ja 1928. a. vabatahtlikku.

Noored evakueeriti Kiviõlist 17. septembril. Osa neist said Tallinnast laevadega Saksamaale, osa läbi Viljandi-Ruhja Kuramaale, kuna tee oli Riiast lõunas juba läbi lõigatud. 80 meest jäid Kuramaal venelaste kätte.

Kolm neist saadeti veel Sõrve säärele, kus nad olid viimased, kes sealt lahkusid.

Mehed sõdisid nelja punadiviisi vastu, kellest 2 olid eestlased.

Tallinnast laevaga lahkunud mehed asusid laeval õhutõrjesse ja tulistasid rünnavaist vene lennukeist 2 alla. Kuramaalt pääsesid sealseist meestest välja need, kes ei kuulnud mõne üksuse juurde. 32 tulid peale sõja lõppu veel Kuramaalt ära. Mõned Rootsi jõudnud anti venelastele uuesti välja. Osa jäid Eestis venelaste kätte. Tallinna Lasnamäel leiti hunnik laipu, kuid pole selge, kas nad surmati venelaste või sakslaste poolt, kes sellal eestlasi enam ei usaldanud.

Teises osas kirjeldatakse noorte osa Saksamaa sõjasündmustes. Saksamaale tuues pandi kõik Egerisse (Tshehhis) läbikäigulaagrisse, kus oli väga palju noori kõigist rahvusist, üksi ungarlasi 10.000.

Laagri treenerid olid venelaste järeltulijad Jugoslaaviast,

mistõttu eestlastel [a]tekkis nendega tüli ja nad viidi koos lätlastega sealt minema.

Noored olid organiseerimisel olnud laenatud 8 kuuks lennuväe käsutusse, milline aeg teeniti ausalt ära. Saksamaale jõudes oli see aeg läbi ja noored kuulusid SS-i alla, nimetusega SS-kasvandikud. Nad kandsid saksa lennuväe vormiriietust, kuna hitlerjungede lennuosakond kasvatas Hitlerile lendureid.

Noored viidi Eesti Vabariigi aastapäevaks 1945 Taani Eesti Diviisi tagavararügemendi juurde. See saadeti 16. aprillil Taanist Berliini alla. Kokku oli siis noori 1000 ümber, pluss paarisajaline kaader.

Ei jõutud siiski kaugemale, kui 16 km Berliinist põhjapoole. Eesti Diviis oli allutatud Kolmandale Germaani Soomuskorpusele kindral Steineri juhtimisel, kes oli Narva all olnud Eesti kaitsel. Hitler ootas kõiki Berliini kaitsma, kuid Steiner astus vastu, kuna noortel olid vaid jalaväereivad ega mingit soomusväge.

Siis käis marssal Keitel ise Steinerit palumas, aga Steiner ei andnud järele ja päästis sellega eesti noored.

Hitler aga ei usaldanud selle sammuga enam SS-üksusi ja pani Wehrmachtile oma lootuse. Nii olidki viimased Berliini kaitsjad prantsuse diviis ja lätlased, kaitstes Hitleri punkrit 2. maini, hajudes siis alistumatult.

Eesti noored olid siis 16 km Berliinist. Hakati Breslau poole marssima, kuid tee oli juba venelaste poolt läbi lõigatud. Siis jagati üksus kaheks, vanemad saadeti kaevikuid kaevama, nooremad kol. Triigi juhtimisel korpuse reservi. Kuna Breslau oli venelaste käes, siis asuti jalgsi katma 400 km teed Elbeni. Vahepeal oldi juba venelaste tagalas, kuid 2. mail anti Elbe juures end ameeriklastele vangideks. Inglise ülemjuhataja, kindral Montgomer ei julgenud üle Elbe minna.

Eisenhower kartis aga, et venelased võiksid liikuda Taani ja läks läbi inglise rinde ning lõikas venelastel selle võimaluse mõne tunni võrra varem läbi.

Eestlased pandi põllule laagrisse, kus oli tuhandeid vange. Sealt nad viidi teise laagrisse. Liikusid jutud, et kuna mehed hoiti ida pool Elbet, siis oodatavat venelasi. Teiseks kuulduseks oli, et läti diviis olevat inglise sektoris. Sinna viidi ka eestlased. Suveks nad viidi Uklei laagrisse, kus oli Eesti Tagavararügement kapt. Made juhtimisel.

Need on vaid üldised äärejooned 500-lk. teosele. A. Tinits on jutustajana sama dünaamiline nagu teda tunneme tema ilukirjanduslikest teostest.

Kolm aastat raamatu kirjutamisel on kunagised sündmused uuesti elavaks muutnud. Nüüd on mõnigi asi selgunud, mida siis ei teatud ega mõistetud.

Ta ütleb, et inimsed ei tea sündmuste tagapõhja, ega sedagi, kellele noored õigesti kuulusid. On katsutatud mitmesuguseid nimetusi. Lennuväe juurde nad olid vaid laenatud, kuigi rihma pandlal oli lennuväe märk. Taanis anti sini-must valge käelint „Eesti Noorte" märgiga, kuid see oli selleks, et taanlased neid sakslasteks ei peaks. Paar meest olid koguni müünud või kinkinud taanlastele 22 kuulipildujat ja selle eest surma mõistetud, kuid otsus jäi täide viimata.

Neis sündmusis on palju enneavaldamatut, mis säilitatud arhiivides ja päevikuis. Nende jäädvustamise huvides võetigi see hiigeltöö ette, mida A. Tinits on nüüd lõpetamas. Raamatu majanduslikul poolel töötab Kalju Jõgi (aadress 55 Duggan Ave., Toronto, Ont. M4V 1V1, kelle poole soovitab autor kõigil huvilistel ettetellimistega pöörduda.

Raamatu eelmüügi hind on $35, kuid pärast ilmumist tõuseb hind müügikohtades nõutavate protsentide tõttu $47-le.

Seni on ettetellimistel suurt huvi näidatud, mis on andnud julgust sellise hiigelettevõtte majandamisele asumiseks.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

24. ja 25. apr.
dr. T. Kuutan, tel. 922-3824

1. ja 2. mail
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Müügil
VABA EESTLASE
talituses

Evald Uustalu
„TAGURPIDI SÕUDES"
Mälestusi ajavahemikult 1914—1943
Hind $18.— + saatekulu $1.—

Aarand Roos
„RÄNDAMAIE"
Luuletuskogu
$6.— + saatekulu 70 c

Helilooja J. Aaviku loomingu avaldamine läheb käiku

Teatavasti alustati Rootsis maestro Juhan Aaviku loomingu ja mälestuste väljaandmisega keemiadoktor Kalju Kääriku eestvedamisel. Tema töökoormise ja sagedaste välisreiside tõttu jäid eeltööd seisma.

Nüüd on Kalju Käärik, kes 1. märtsil läks pensionile, töötades tehastes edasi vaid konsultandina, ka Juhan Aaviku loomingu avaldamise uuesti üles tõstnud ja teatab, et ta on juba asunud mõningatele eeltöödele, olles otsustanud varemalt algatatu lõpule viia.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

selliseid küsimusi nagu sotsialistliku demokraatia edasiarendamine, N. Liidu ametiühingute mõju ühiskonna sotsiaalsele ja majanduslikule arengule ning sotsialistliku võitluse juhtimine.

Kongressil oli palju sõnavõtte, kuid need viisid ikka ja jälle N. Liidus päevakorral olevate selliste pakiliste probleemide juurde, kuidas tõsta produktsiooni ja nõuda tööliselt suuremaid pingutusi paremate töötulemuste saavutamiseks. N. Liidu komnoorte organisatsiooni esimene sekretär arvas, et komsomol peab hakkama noori juba varajasest noorusest peale kasvatama tööinimesteks ning et kõige paremaks mooduseks noortesse loova aktiivsuse istutamiseks ja nende töövilumuse arendamiseks on sotsialistlikud võistlused. Peasekretär täiendas oma sõnavõttu veel mitmesuguste ettepanekutega, mis olid suunatud töövõistluse täiustamisele.

Vene ametiühingute kongressi meeleoludest ja sõnavõttudest paistab silmatorkavalt läbi, et Kreml on hädas madala töödistsipliiniga ja produktsiooniga. Töölistelt suuremate panuste väljapressimiseks on need küsimused toodud ametiühingute kongressi ette, kus delegaadid ei tohi rääkida seda, millest süda tõeliselt muretseb, vaid mida parteimehed käsivad rääkida. Asjane nõukogude ametiühinglaste kongressiks nimetatud kommunistliku partei propagandaaktsioon tööliste huvide allapressimiseks ja nendelt suuremate saavutuste välja pressimiseks oli kõige kujukamaks näiteks, et N. Liidus on ametiühingud ainult partei maskeeritud filiaaliks, mille ülesandeks on tööliste allasurumine. Selle poliitika vastu hakkas võitlema Poola tööliste iseseisev ametiühing Solidaarsus ja me teame, millega see võitlus lõppes.

AMI

Balti Vabadusliidu kohtumised Washingtonis

Balti Vabadusliidu organiseerimisel toimus 16. märtsil vastuvõtt baltlastele Washingtonis International Communication Agency direktori Charles Wicksiga. Kohal viibis ka Ameerika Hääle direktor James Conkling ja Euroopa osakonna direktor William Dickson ning abidirektor William Narturian. Koosolekust võtsid veel osa International Communication Agency abidirektor Gilbert Robinson, nõuandja John Shirley, Nõukogude Vene ja Balti osakonna juhataja William Kiehl. Eestlastest olid kohal Viivi Piirisild ja Avo Piirisild Los Angelesest, Ausra Zerr Lithunian American Community abipresident Pennsylvaniast ja dr. Olgiert Pavlovskis Läti Keskorganisatsioon (ALA) abipresident Washingtonist.

Ausra Zerr tutvustas Balti Vabadusliidu tegevust ja soovi näha, et Ameerika Hääl annaks ülekande Balti Vabadus Päevast. Ameerika Hääle kaudu ning Balti Vabaduspäevast ja baltlastest toimuks erialaline saade.

Jutu all oli ka venestamine Balti riikides, rohkem saate aega Balti programmidele, tugevam signaal,

pagulas-ajalehtedes ilmuvate artiklite kasutamine ja rohkem uudiseid dissidentidest ning palju muud.

Diskussioonist võttis ka elavalt osa Peter Hannaford Hannaford kompaniist. Vastuvõtt baltlastele oli väga sõbralik ja kuulati hoolega esitatud probleeme. Chares Wicks rõhutas koostööd eestlaste, lätlaste ja leedulaste vahel, kuid ka teiste ikestatud rahvastega. Ettenähtud pooletunnilisest kokkusaamisest kujuues ligi poolteist tunniline.

Samal päeval külastati ka senaator Jessi Helms (Republican, N. Carolina) bürood,

kus arutusele tuli Balti Vabaduspäeva resolutsioon.

Senaator Helms on Balti Vabaduspäeva resolutsiooni käendaja. Järgnes pildistamine.

Viivi ja Avo Piirisild tegid külaskäigu ka Ameerika Hääle Eesti osakonda, kus oli kokkusaamine Eesti osakonna juhataja Karl Laantee ja Euroopa osakonna juhataja William Dicksoniga. Oli võimalus tutvuda igapäevaste saadete kavade ja tööga ning tutvuda ka teiste Balti osakondadega.

HELLARRA SERVICES
2001 Danforth Ave. Toronto Ont. M5C 1J7
694-6241
Hüpoteeklaenud
raamatupidamine
ja tulumaks
HELLE RANNIK
endine
keskvalitsuse
tulumaksurevident

Tutvustati Uusdemokraatide partei juhti

Möödunud nädalal korraldas Ontario Uusdemokraatide partei (NDP) vastuvõtu Toronto etniliste ajakirjanikele ja raadio-televisiooni alal töötajaile Ontario parlamendihoones. Vastuvõtt oli mõeldud NDP partei uue juhi Bob Rae tutvustamiseks, kes valiti hiljuti uueks partei juhiks.

Bob Rae on sündinud 1948 Ottawas, õppinud Ottawas, Washingtonis, Shveitsis, kus ta isa teenis välisesindusis. Oxfordis saavutas oma teadusliku kraadi poliitika alal, töötas selle järel Londonis, Inglismaal ja lõpetas Toronto ülikooli õigusteaduskonna. On tegelenud palju tööliskküsimustega.

Ta valiti 1978 Kanada parlamendiliikmeks Toronto Broadview valimisringkonnas (kus asub ka Eesti Maja), mistõttu ta on olnud külalisteks Eesti Vabariigi väliskülalistele korraldatud vastuvõttudel. Valiti 1979. aastal tagasi parlamenti, milliselt kohalt nüüd pärast 7 veebruari Ontario parteijuhi kohale valimist lahkus.

Asudes Ontario parlamenti on ta üheks huvialaks olnud Kanada majanduselu ümberorganiseerimise ideed, majaomanikele kergenduste võimaldamine ja uute elamute ehitamise suurendamine.

VABA EESTLASE UUED TELEFONID:
toimetus 444-4823
talitus 444-4832

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$45.—	$55.—
Poolaastas	$24.—	$29.—
Veerandaastas	$13.—	$15.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
aastas	$49.— + $39.—	$44.—
poolaastas	$26.— + $19.50	$22.—
veerandaastas	$14— + $ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $49.—, poolaastas $26 ja veerandaastas $14.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

Armast koguduse liiget

MARIE EISTRAT'i

sündinud 23. jaanuaril 1885 Hiiumaal
surnud 18. aprillil 1982 Torontos

mälestab

„Mina olen ülestõusmine ja elu . . ."

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Kauaaegset head sõpra

JAAN LAUR'i

mälestavad leinas

OLEG, ERIKA ja KARL HOLTS

Kodumaal surnud armast täditütart

LIISA ENGSO't

mälestavad kurbuses

AUGUST KUBJA ja ELISE LINGU

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
(lõunapool Eglintoni)
Funeral Direktor

733 Mount Pleasant Rd.

Helistada tel. 489-8811 ● 489-8002

KIRIKUD

E.E.L.K. PEETRI KOGUDUS
317 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1.
Õp. O. Puhm (pikemal puhkusel)
Hooldaja õpetaja Udo Petersoo
Organist dr. Roman Toi

Laup., 24. apr. kell 5 õ. EELK KANADA PRAOSTKONNA SINODI JUMALATEENISTUS. Jutlustab pastor P. Vanker, teenivad sinodist osavõtvad õpetajad. Laulab T.E. Meeskoor Ch. Kipperi juhatusel.

Pühap., 25. apr. kell 11 homm. ÕPETAJA OSKAR PUHMI 70 a. SÜNNIPÄEVA ja ERRUMINEKU TÄHISTAMISE PIISKOPLIK JUMALATEENISTUS. Jutlustab piiskop Karl Raudsepp, teenivad pastorid R. Kiviranna ja Kanada Praostkonna õpetajad. Laulavad Cantate Domino Ch. Kipperi juhatusel ja noortekoor Lootus Reet Voksepp-Lindau juhatusel. Leerieelsed.

Ingliskeelne jumalateenistus kell 9.30 homm., teenib õp. E. Hahn.

Pühap., 2. mail kell 2 p.l. LEERILASTE ÕNNISTAMISE JUMALATEENISTUS ST. Pauli kirikus, teenivad piiskop K. Raudsepp ja pastorid U. Petersoo ja E. Pähn. Laulavad Helmi Betlem ja Candate Domino.

Igal pühap. piiblitund kell 10 ja pühapäevakool kell 11.

Naisring kolmapäeviti kell 5 p.l.

Pastor U. Petersoo kõnetunnid tel. 624-6128 esmasp. ja neljap., kell 7—9.

Kantseleitunnid teisip. kell 6—8 ja neljap. 2—4. Kiriku tel 483-5847.

OTTAWA EESTI EV.-LUTERI USU PAULUSE KOGUDUS

Õpetaja O. Gnadenteich
Kirik: King Edwardi ja Wilbrodi tänavate nurgal

JUMALATEENISTUS on laup., 1. mail kell 4 p.l. Teenib külalisena õp. Aulis Jalonen.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.
„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühapäeval, 25. aprillil kell 10.15 homm. PÜHAPÄEVAKOOL. Kell 11.00 homm JUMALATEENISTUS, kõneleb J. Puusaag, meeskoor. Kell 6.00 õ. „Saludos-õhtu", laulab sopran Jo-Ann Kahu, K. Raid, E. Alfredi diapositiivid Lõuna-Ameerikast.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 25. apr. KOGUDUSE AASTAPÄEVA JUMALATEENISTUS kell 4 p.l., jutlustab praost R. Kiviranna. Solistid Liina Purje, Tiina Kiik ja Kristine Neps.

Pühap., 2. mail JUMALATEENISTUS kell 11 hommikul.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Immanueli kirik,
21 Swanwick Ave.
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

25. aprillil kell 2 p.l. pühapäevakool lastele ja täiskasvanuile. Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneleb G. Pitka, laulab sopran Senta Medri.

(Buss Eesti Kodust kell 1.30 p.l.)

Kell 6 õ. ingliskeelne jumalateenistus kohvilauaga.

Kolmap., 28. apr. kell 7 õ. PALVEÕHTU.

Laup., 1. mail kell 6 õ. koguduse-tund.

Prof. Rein Taagepera loeng:

„Jüri Kukk on surnud vene vangis"

Esimesel ülestõusmispühal toimus Tartu College'is Tartu Instituudis loeng „Jüri Kukk on surnud vene vangis". Loeng langes pühadele New Yorgi eesti kultuuripäevade tõttu, mispuhul prof. Rein Taagepera esines ettekandega seal ja kasutas oma idarannikule tulekut ka oma Torontos elava isa külastamiseks, mida siinne instituut laiemale publikule ära kasutas. Teiselt poolt sobis J. Kuke elu ja kannatuste vaatlemine kannatusajal, kuna mõlemal märtriteekonnal on sarnasusi. Jüri Kukke mälestati vaikse püstiseisakuga.

Pärast dr. E. Aruja poolt avatud loenguõhtut, kordas Rein Taagepera oma New Yorgis peetud loengut J. Kukest. Ta iseloomustas J. Kukke inimeseks, keda mõned peavad narriks ja teised sangariks, kel oli suuri võimeid ja suuri puudusi, kes keemikuna avaldas 30-aastaselt rohkem uurimusi, kui tema kateedri vanemad õppejõud samas vanuses, kuid ta teaduslik tootvus ei tõusnud hiljem nagu teistel. Temaga ei olnud alati mitte kerge läbi saada, tal oli kinnine iseloom vaikimistega ja väljapursetega. Ometigi mõjus ta vägagi sümpaatselt laboratooriumis Prantsusmaal, kus ta veetis aasta. Võiks ütelda, et ta oli ebatavaliselt jonnakas. Muidu oli ta keskmist moodi inimene oma vooruste ja vigadega.

Selle 1940. a. sündinud teadlase elust vaatles R. Taagepera pikemalt tema lapsepõlve Pärnus ja Mõisakülas,

kus ta neli kuud enne kooli lõpetamist koolist välja visati ja ta pidi jätkama kooli Abjas.

Lõpetas Tartu Ülikoolis keemia ala, täitis sõjaväekohustuse, jätkas õpinguid Tartu Ülikoolis, abiellus, sai dotsendikoha ülikoolis ja saadeti uurimistööle Prantsusmaale.

Kaks aastat pärast Prantsusmaalt naasmist astus välja kommunistlikust parteist. Sellest peale algasidki pahandused, töölt vallandamine, kiirelt arenevad erimeelsete taotlused, mis kiskusid ka Jüri Kuke kaasa ja tegid tast märtri väga lühikese ajaga, kuid millele läänemaailma ajakirjandus pööras küllaltki suurt tähelepanu.

R. Taagepera andis mitmekülgse ülevaate sündmuste arenemisest. J. Kukk on surnud, aga N. Liidu laagreis ja vanglais on arvukalt teisi eestlasi.

Vahepeal on kuuldud palju väiteid, et sest surmast pole mõtet suurt numbrit teha. Mõnikord need väited nagu tuleksid omal algatusel teda üles otsima,

sidudes oma väiteid mitme eriotsitud põhjendusega. R. Taagepera arvas, et võibolla haarab meid tema surma ootamatus, sest J. Kukk oli ainult kolm aastat enne oma surma „meie moodi". Tal oli pere, töö, teatav ühiskondlik positsioon, aga järsku hakkas midagi nihkuma, libisema ja kolm aastat hiljem ta oli hauas. See ei jäta meid ükskõikseks.

Lõpuks lauldi laulu „Jüri Kukk on surnud vene vanglas", mis ilmus „Tulehoidjas" nr. 3/1981.

Diskussiooni osas küsis dr. O. Träss, mida siit edasi saaksime teha, sest peaksime ära kasutama teiste suhtes praegust positiivset suhtumist maailmas.

R. Taagepera selgitas, et N. Liidu ametivõimud on oma kõhkemisega palju vigu teinud, mis välismaailmale teatavaks said ja N. Liidule halba reklaami tegid. Nüüd on juba aasta käimas olnud laimukampaania J. Kuke vastu.

Kodumaalt tulnuile on nagu ülesandeks antud Kukest halvasti rääkida, tema tähendust vähendada, sest mis tast rääkida, ega ta pole Sahharovi suurune teadlane.

Mis ta sinna parteisse astus, kui sealt ära tuleb, ja muud sellist. Mida saaksime teha Nikluse ja teiste heaks, see on pikk erijutt.

J. Käis küsis kuivõrd vangistatuile saadetavad pakid kohale jõuavad, teadis R. Taagepera, et mõnel juhul on need kätte läinud, viimasel ajal aga tagasi saadetud märkusega „tundmata". Ka pole omastele pakke kätte antud, kuid sellest ei maksa olla heidutatud, vaid tuleb jätkata.

Dr. O. Träss tutvustas oma artiklit J. Kukest keemikute ajakirjas, mida mõned kolleegid on kasutanud N. Liidu elu käsitlevais artikleis.

R. Taagepera arvas, et paguluses on palju küsimusi rikutud ülepakkumistega, ka Kuke puhul viimase briljantseks keemikuks nimetades, kes seda tegelikult ei olnud.

Tegemist on inimesega, kes sai kerge karistuse, kuid vintsutati surnuks, see on N. Liidu roim.

Loengu lõpetas dr. E. Arjua, tutvustades oma raamatute väljapanekut. Kõrvalruumis pakuti kohvi ja J. Käis tervitas kohalolevat Rein Taagepera isa prof. Karl Taagepera, kes päev varem oli tähistanud oma 88-ndat sünnipäeva, kuid vaatamata kõrgele eale on hea tervise juures, käib võimlemas ja on erksa vaimuga, keda nähakse sageli eestlaste üritustel. Koosolijad laulsid sünnipäevalapsele „Ta elagu".

Jakobi koguduse liikmeile

Jakobi koguduse kartoteegipidaja E. Aroella postitas uue ringkirja koos 1981. aasta annetuste kviitungiga välja aprilli alul igale koguduse liikmele. Näib et kogu saadetis on postil kaotsi läinud, kuna mitte keegi pole seni seda kätte saanud. Selle asemel saadetakse välja uus ringkiri. Need, kes vajavad kiiresti uut kviitungi oma tulumaksu täitmise jaoks, palutakse kohe kontakti võtta kartoteegipidaja E. Aroellaga, tel. 653-6978. Ka on Toronto postkontor lubanud asja uurida.

Praost Oskar Puhmi errumineku jumalateenistus

Praost Oskar Puhm, peale 33 aastast ennastsalgavat ja edurikast tööd Peetri koguduse vaimulikuna, läheb erru 1. juulil s.a. Ta andis pensionile siirdumise palve koguduse juhatusele möödunud aastal. Kuna käesoleval kuul tähistab praost O. Puhm oma 70. sünnipäeva, siis on kogudus korraldanud nende sündmuste puhul jumalateenistuse ja koosviibimise, kus tähistatakse seda sündmust. Jumalateenistusel jutlustab piiskop Karl Raudsepp. Külalisena viibib kohal praost Rudolf Kiviranna, kes viibis Peetri koguduse hälli juures. Jumalateenistusel teenivad veel õpetajad Udo Petersoo ja Andres Taul.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Pühap., 25. apr. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, kõnelevad Heino Sepp ja jutl. E. Saraoja.

Praost Oskar Puhm 70

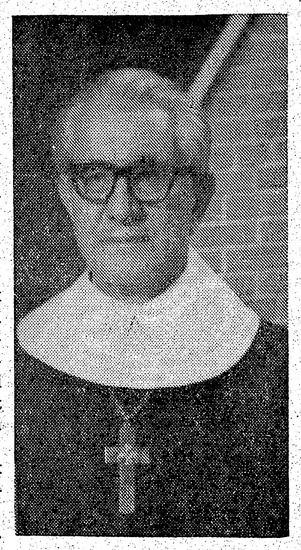

Oskar Puhm on sündinud 17. aprillil 1912 Tallinnas. Ta lõpetas Gustav Adolfi Gümnaasiumi 1929. a. kevadel ja astus sama aasta sügisel Tartu Ülikooli usuteaduskonda, mille lõpueksamid sooritas jaanuaris 1933, olles ainult 20 aastat vana. Ta ordineeriti õpetajaametisse 18. veebr. 1934 Tallinna Kaarli kirikus. 12. mail 1936 ta valiti Rannamõisa (Keila abikoguduse) koguduse õpetajaks, millest ta organiseeris iseseisva Ranna koguduse 1937. Samaaegselt ta andis usuõpetuse tunde Tallinna I Tütarlaste-Gümnaasiumis ja Poeglaste VII Keskkoolis.

II maailmasõja ajal oli õp. Oskar Puhm eesti vabatahtlike rügement Soomes JR 200 vaimulikuks. Rügement koosnes ideelistest eesti noortest, kes koos soomlastega tahtsid võideldada Eesti maa ja rahva põlisvaenlase vastu. Noorte sooviks oli saada korralik väljaõpe, et seda hiljem vajaduse korral rakendada kodumaa kaitsmisel. Vajadus tekkiski venelaste Eesti piiridesse jõudmisel ja üle 80% meestest valis kodutee. Õp. O. Puhm oli koos perekonnaga saabunud Soome 20. veebr. 1944. Nüüd tuli valutava südamega perekond maha jätta ja õp. O. Puhm tuli kodumaale koos oma relvavendadega. Tuleristsed said soome poisid ja nende vaimulik 28. aug. Tartu rindel.

Viimaks tuli vaenlase tohutu ülekaalu all kodumaa loovutada. Õp. O. Puhm pääses põgenema paadiga Tiskre rannast, tänu Soome sõjaväe kompassile, mis põhjustas kaasa võtmise täiskiilutud paadis. See kompass on tänapäevani praost O. Puhmil olemas. Õp. O. Puhm oli Soome sõjaväe vormiriietuses ja ettenägelikult oli tal kaasas Soome lipp. Peale kohutavat tormist sõitu leidis põgenike paadi üks Soome laev ja juhtis eesti põgenike paadi Rootsi, Norrtälje sadamasse.

Jõulude ajal 1944 sai perekond uuesti Rootsis kokku, abikaasa Meeta, 6-aastane Toivo, 6-kuune Heli, kuna 1945. a. sündis veel poeg Alar.

Rootsis õppis õp. O. Puhm tsiviilinseneriks ja sai heale tööle Elektro Lux Co. juurde. 1948. a. emigreerus perekond New Yorki, kus õp. O. Puhm töötas alul kojamehena St. Matthews Lutheri kiriku juures.

3. oktoobril 1948 jutlustas õp. O. Puhm esimest korda eestlastele Torontos. Ta oli kutsutud Torontosse Eesti Selts „Edu" poolt, kus esimeheks oli E. Poola. 3. aug. 1948 oli toimunud „Edu" kokkutuleku raames Ev. Lutheri usu kogudus Torontos asutamise koosolek 70 kaasmaalase osavõtul. Koosolekut juhatas J. Reial. 31. okt. 1948 valis äsjaloodud kogudus õp. O. Puhmi oma õpetajaks. Sel ajal oleks õp. O. Puhm võinud New Yorki jääda, kus talle oli pakutud hea töökoht sama Electro Lux Co. New Yorgi osakonna juurde, mille juures ta oli varem Rootsis töötanud. Neljakordsele palgavahele vaatamata kutsus õp. O. Puhmi süda teda usulisele tööle ja nii algas uus ja pingerikas töö Torontos.

Kogudus tuli rajada peagu alusmüüridest peale. Eestlasi saabus sel ajal rohkesti, mehed metsadesse ja naised koduabilisteks. Paljudel oli raskusi töö ja korteritega, eriti lastega perekondadel. Tuli ka hulgaliselt otsida võimalusi Kanadasse pääsemiseks neile, kes seda Saksamaa laagritest soovisid. Kuna puudusid oma abistamisorganisatsioonid, muutus pastoraat 50 Dewson Rd. (Missouri Sinodi kiriku majas) sageli öömajaks ja õp. O. Puhm immigratsiooniametnikuks, töö ja korterite vahendajaks ning nõuandjaks. Töö tulemusena aga kasvas kogudus ja oli oma viiendaks aastapäevaks kasvanud 2000-le hingele.

Siiani oli kasutatud St. Johni kiriku ruume Concord Avenuel, kuid koguduse tõhusa kasvamise tõttu tuli mõelda oma ruumidele.

Õp. O. Puhmil seisis ees suur ja pingerikas töö — oma kiriku ehitamine. Tänu ohvrimeelseile koguduse liikmeile, õp. O. Puhmi tööle ja Jumala õnnistusele valmis Peetri kirik ja pühitseti praost Valter Viksi poolt 25. sept. 1955. (Kogudus oli Peetri nime võtnud 23. mail 1954). Koguduse kümnendaks aastapäevaks oli kogudusel ca 4000 liiget. Kuna põgenikke enam juurde ei tulnud on koguduse suurus tänapäevani püsinud 4000 liikme piirides.

Koguduse algusest peale on õp. O. Puhm rõhutanud laste ja noortetööd. Pühapäevakooli kõrval rajati ka koguduse juurde täienduskool lastele emakeelsete ja kodumaiste elementaarteadmiste õpetamiseks. 1950. a. palus kogudus Toronto Eesti Seltsi võtta kool oma haldusele, et võimaldada kõigile täienduskoolist osa võtta. Ka loodi esimesed skaudi- ja gaidirühmad koguduse patronaazhi all.

Õp. O. Puhmi teenimise ajal sai Peetri kogudusest suurim eesti kogudus vabas maailmas, millisena kogudus on tänapäevani püsinud. Oskar Puhm valiti praostiks 1977.

Soovin Sulle, praost P. Puhm, koos tuhandete kaasmaalastega, keda sa oled aidanud ja pikki aastaid koguduse töö ja tegevuse kaudu Jumala juurde juhtinud, Jumala õnnistust Sinu 70-ndaks juubelisünnipäevaks.

Õp. Andres Taul

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

Leinateateid

Flushingis, N.Y. suri 29. jaanuaril Maria Lonks, sündinud 17. oktoobril 1901 Saaremaal.

Örebros suri 3. veebruaril Alfred Wimberg, sündinud 31. augustil 1907 Toolsel.

Paderbornis, Saksamaal suri 22. jaanuaril Ferdinand Kannast, sündinud 1908 Narvas.

Bietigheim- Bissingenis suri 3. detsembril Ida Priimägi, neiuna Pärn, sündinud 1899 Pärnumaal.

Hamburgis suri 24. detsembril Karoline Tõnssoo, sündinud 1905 Pärnumaal.

Chicagos suri 30. jaanuaril Jaan Viks, sündinud 6. veebruaril 1900 Eestis.

Saksamaal suri 22. jaanuaril Ferdinand Kannas.

Sydneys suri 7. veebruaril prof. dr. jur. Ilmar Tammelo, sündinud 25. veebruaril 1917 Eestis.

Tallinnas suri 29. detsembril Marta Maria Raagma, sündinud 20. oktoobril 1889 Järva-Jaanis.

Eesti Vabariigi aastapäev Arizonas

Arizona eestlased tähistasid Eesti Vabariigi 64. aastapäeva 28. veebruaril Mesas, kus kokku tuli 33 ümbruskonnas elavat või külalistena viibivat eestlast. Lipumastis lehvis Ameerika tähelipp koos sini-must-valgega.

Koosviibimise avas B. Teng, millele järgnes päevakohane kõne R. Olljumilt Vancouverist, kes seadis Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemise kui jätkuva võitluse tähise meie kodumaa vabastamiseks. Kõnele järgnevalt lauldi Eesti hümni.

Järgneva osa avas söögipalvega Helmi Kask, misjärel R. Olljum laulis J. Sibeliuse „Finlandia" ja teisi soololaule või organiseeris ühislaule, saatis Friida Teng, orelil Maire Simington luges ette emapoolt eesti päritoluga 17-aastase noore Robert Sentineri haarava kirjutise E. V. aastapäevaks.

Osavõtjate hulgas oli külalisi Connecticutist E. Kask abikaasaga, kes viibis seal töö-ülesannetes. Külalisi oli veel Briti Kolumbiast, Albertast, Ontariost ja Illinoisist. Kaugemad külalised olid Erica ja Emil Marcused Rootsist, kes külastasid siin elavat sugulast H. Kaske.

Ühiselt kaetud laudade taga maitsvate toitude ja jookide juures vesteldes ja lauldes veedeti mitu mõnusat tundi Arizona sooja päikese all, mida siin on külluses. Õhk on siin kuiv ja mõnus, päevane temperatuur kõigub 22—32°C vahel, öösel langeb 10—15°C lähedale.

Tänuavaldus

Toronto Eesti Segakoori suurim tänu kõigile peolistele, kes rohkearvulise osavõtuga võimaldasid 4. aprillil s.a. toimunud Lõbusa Laupäeva õhtu head kordaminekut.

Eriline südamlik tänu järgnevatele isikutele ja ettevõtetele, kes lahkelt annetasid loterii heaks väärtuslikke esemeid: H. Later & Ltd., J. Ratas Optical & Jewellers, Broadview Delicatessen, Gardenia Flowers & Gifts, Pr. Maimu Usin, pr. ja hr. E. Naagel, pr. A. Kunstimees ja kõigile kooriliikmetele.

Toronto Eesti Segakoori juhatus

Eesti Majandusklubi kevadball

Eesti Majandusklubi ball Casa Loma lossis oli osavõturohke ja meeleoluline, millele ruumide kaunisus omalt poolt veel palju juurde lisas. Õhtu avas lühema sõnavõtuga klubi uus esimees Hugo Later, tutvustades end ja soovis kõigile klubi liikmeile ja külalistele head ballituju.

Pärast kokteilitundi järgnes õhtusöök, kus söögipalve ütles Usuteadusliku Instituudi õpilane Tiit Tralla.

Kavalises osas lubati pakkuda midagi üllatuslikku ja see oligi tõeliseks üllatuseks kõigile, kui esinemist alustas Põhja-Ameerika parim kõhutantsitar ja sellealalise kooli juhataja. Tantsitar esitas kaks pikemat tantsu araabia maadest erilise stiilipuhtuse ja muusikaga harmoniseeritult.

Ülejäänud õhtu möödus Bernie orkestri rütmide saatel.

EEK Kontsertbüroo kolmandal kontserdil esinesid pianist Arvi Si[illegible]a ja Michigani ülikooli kammerkoor ja renessanss-ansambel. Pildil rõõmsad lauljad Toronto konservatoo[illegible]umis, paremalt Eesti Kunstide Keskuse president Stella Kerson, tema kõrval pianist Arvi Sinka, kolmas ees koorijuht Carolyn Mawby.

Foto: Vaba Eestlane

Naima Aer esineb fotonäitusel

Willowdale'is (Põhja Toronto linnaosas)toimub maikuul The Gibson House ruumis fotograafia kuu „Camera Vision" nimetuse all. Gibson House on ehitatud 1848 ja on nüüd muuseumiks, mis on möbleeritud selle perioodi stiilis. Ülalnimetatud fotonäitus on esimene sellelaadiline neis ruumides.

Näitusel esitavad värvifotosid Naima Aer, Hope Anderson, Trish Johnson, Laura Jonies ja Clive Pyne. Näitusel esitatud tööde hulgas on mitmesuguseid uusi fototehnilisi võtteid. Naima Aer esineb viie tööga, kus ta vaatab läbi fotoläätsa mitmel aastaajal pildistatud puid,mis oma iseloomult on lihtsad kompositsioonid. Nii on fotokunstiks saanud „Kased Jõekäärul", „Kuusk Rocki mägedes, Altas", „Sügisvärvid Lõuna-Ontaris", „Varahommikune lumetorm Willowdale'is" ja „Vana puuaed hommikuudus New Brunswick'is".

Näituse organiseerija Naima Aer on näitust sisustanud spetsiaalse programmiga. Nii on pühapäeval, 16. mail kell 2 p.l. seal Ontario muuseumi Euroopa osakonna teenistuja Brian Musselwhite esitamas fotosid pealkirja all „19. sajandi fotograafia ja kuidas see on suguluses tänapäeva kaasaegsete töödega". Sellele järgneb diskussioon värvide säilumisest, fotode hoidmisest jm.

Samal päeval võivad fotokunstnikud ka oma kaamerad kaasa võtta, kus neile on antud võimalus muuseumiks tehtud majas selle sisustust pildistada. Gibson House on 5172 Yonge St. (Sheppard ja Finchi tänavate vahel). Fotonäituse ametlik avamine on kell 2.30 p.l. Valerie Burtoni poolt.

Skautluse 75. juubeliaasta avamine Briti saadikutekojas

Briti skautide organisatsioon avas skautluse 75. a. juubeliaasta jaanuaris Briti Saadikuatekojas (House of Common).

Juhataja kutsel olid kohale ilmunud 74. riigi tuntumad skauditegelased. Kohal olid ka end. peaminister Harold Wilson ja aukülalisena Arthur Primmer, veel ainukesena Baden-Powelli esimesest laagrist Brownsea saarelt — 75 aasta eest.

H. Michelson

Olge dieedil
HEALTH WATCH abiga
Individuaalne kaalu kaotamise program.
513A Danforth Ave.
Tel. 465-3444

Eestlane leiti surnult

TORONTO — Metropolitan Toronto politsei usub, et eestlane 58 aastane Kalju Tomp, kes leiti Madison Ave. korterimajas purustatud pealuuga, võis surra õnnetuse tagajärjel. Sotsiaalhoolekandel elavat Tompi pidasid naabrid mõnusaks meheks, kes hoidus omaette ja kellele meeldis veini juua. Ta oli vähemalt päev juba surnud enne kui ta leiti. Politsei arvab, et surmajuhtumi juures ei ole midagi, mis võiks näidata, et see pole õnnetus, kuigi seal on veel mõningaid momente, mis vajavad selgitamist ja paari naabri küsitlemist.

Marie Miller 90

Marie „Mammi" Miller, üks Vancouveri eestlaskonna tuntumaid ja armastatumaid liikmeid, pühitses 20. märtsil s.a. oma 90-ndat sünnipäeva. Tema nooruslik eneriga ja positiivne suhtumine ellu, on kõikidele tema paljudele sõpradele ja tuttavatele eeskujuks.

Juubilar sündis Marie Erdmann'ina Läänemaal, Paadrema valla Sepa talu omaniku viimase lapsena. Olles enne teismeliseks saamist jäänud vaeslapseks, asus ta 13-aastaselt Pärnusse tädi juurde elama. Lapsest peale on tal olnud suur huvi kõige vastu ja väga lai silmaring. Pärnu linn jäi temale varsti liiga väikseks, ja ta siirdus Tallinna. Suurlinnas oli ta väga tegev ja vahetas ka tihti töökohti, et uusi kogemusi saada. Oma kahekümnendates aastates abiellus ta ärimehe Gustav Emberg'iga, tolleaegse Tallinna Eesti Seltsi sekretäriga. Abielupaar asus varsti Rakverre, kus nad elasid Eestist lahkumiseni.

Sõjakeerisest läbi tulles jõudis Mammi üle Saksamaa Briti Kolumbiasse metsatöölaagrisse. Seal ta abiellus oma esimese mehe venna Henry Milleriga, kust nad aga varsti kolisid Vancouveri. „Papi" Miller oli juba ammu olnud paljudele sisserännanud eestlastele abiks ja toeks ja Mammi oli valmis seda ka olema. Olles ise oma nooruses kogenud kuivõrd raske elu võib olla kodutul, püüdis ta alati noortele immigreerunud eestlastele kodutunnet luua. Ta on mitmele ema või vanaema eest, kellel neid enam pole. Viiele noormehele tegi ta kodu omas majas ja kasvatas oma „poegadest" korralikud ühiskonnaliikmed. Tema kodu on kõikidele avatud ja tal jatkub alati energiat teistele pühenduda ning teiste murede lahendamine on temale tähtsam, kui omad mured.

Mammi on Vancouveri tuntuim perenaine ning ta kodus on harilikult ikka külalisi. On väga väheseid, kes on Vancouveris olnud ja ei ole Mammi külalislahkust tundma õppinud. Aga ta käib ka igalpool ja on mitme organisatsiooni tegevliige; ta igakülgne huvi on nii suur, et tema on kindlasti rohkem üritusi külastanud, kui ükski teine Vancouveris, ja ta on alati teretulnud külaline paljudes majades.

Mamma Miller talle korraldatud sünnipäeva koosviibimisel.

Diapositiivid Lõuna-Ameerikast

Advokaat, maailmarändur ja fotokunstnik Enn Alfred näitab pühapäeval, 25 aprillil, Toronto baptisti kirikus valguspilte kolmest Lõuna-Ameerika riigist — Panama, Kolumbia ja Ekuador. Nimetatud maid külastas adv. Alfred, koos abikaas Wendyga, möödunud aastavahetusel ja seal tehtud diapositiivid tulevad 25. apr. õhtul esmakordselt näitamisele eestlastele. Õhtu alab kell 6.00 ja selle esimeses pooles laulab sopran Jo-Ann Kahu Charles Kipperi klaverisaatel. Kuna Malvinas saarte kriisi tõttu on Argentiina ja teised Lõuna-Ameerika riigid praegu maailma tulipunktis, siis peaks pühapäevane üritus huvi pakkuma laiemale eestlaskonnale. Sissepääs Lõuna-Ameerika diade-õhtule on tasuta. Kõik on lahkelt kutsutud.

Viimase 30-aasta jooksul on ta ka palju rohkem reisinud, kui paljud noremad inimesed; 89-aastaselt lendas ta veel Torontosse.

Oma sünnipäeval pidas ta muidugi suure peo. Kodu on tal liiga väike, et kõiki kutsutuid korraga mahutada ja sellepärast kutsus ta oma intiimsemad sõbrad Sands Hotelli õhtusöögile ja koosviibimisele. Ligi sadakond inimest tuli teda austama. Tema sõprade hulgas oli ka esindajaid Torontost, Seattlest ja Victoriast; paljud, kes olid veel kaugemalt kutsutud, saatsid õnnitlusi. Kõnesid oli vähe, selleeest aga palju muusikalisi ja sõnalisi ettekandeid tema talendikatelt sõpradelt. Kinke ja lilli anti üle rohkesti, aga kõige sobivam kink oli kindlasti „poegadelt": kaheks nädalaks korter Havail.

Sõnavõtud tegelesid oleviku ja tulevikuga, sest milline Mammi oli, nii ta on ka praegu ja jääb ka edasi sama energiliseks, see on vaid uus verstapost eluteel.

Õhtu lõpul iseloomustas Mammi ennast paremini kui ükski teine oma sõnavõtus. Esiteks, et tema 90 aastad olid lühikesed ja teiseks „Jumala abiga lähen edasi rõõmsalt ja tulge teie minule järele". Kõik tema sõbrad soovivad talle sama nooruslikkust veel kauaks ja on tänulikud, et nendele selline eeskuju on antud.

W. Mart Laanemäe

Udo Petersoo valiti Vana Andrese koguduse õpetajaks

Möödunud pühapäeval toimus Vana Andrese koguduses pärast jumalateenistust, millel jutlustas praosti k.t. Tõnis Nõmmik, uue õpetaja valimine.

Pärast jumalateenistust tutvustas koguduse nõukogu esimees A. Roost õpetaja kandidaadi Udo Petersoo elu ja hariduskäiku ning eelolevate valimiste korda. Koguduse liikmed kogunesid üles kiriku saali, kus koguneti tähestiku järjekorras viide gruppi, kus kvoorumilehele anti 270 valijanime.

Õpetaja valimistel anti pastor Petersoo poolt 261 ja vastu 7 häält, kuna 2 häält tühistati.

Valimiste järel oli kohale kutsutud ka uus õpetaja Udo Petersoo, kes võeti vastu väga soojalt. Koguduse naisringi poolt ulatati talle kimp lilli ja nõukogu esimees soovis talle õnne ja edu eeltulevas töös.

Kevadpühad „Ehatares"

Vaatamata külmale kevadele olid „Ehatare" kevadpühad täis lilli ja soojust. Lauad olid kaunilt ehitud pajutibude ja kollaste nartsissidega. Ei puudunud ka pühademunad ja vein pühadelaualt. Pr. Timmelmann annetas suure palmi ja pr. Vooder õitseva kase söögisaali kaunistamiseks.

Jumalateenistust pidas suurel reedel õpetaja A. Jalonen eesti- ja soome keeles, Margit Viia laulis kaks soololaulu samuti kahes keeles. Esimesel pühal jutlustas E. Saraoja ja Vabakoguduse koor esines mitme kauni lauluga. Varemalt on jumalateenistusi pidanud abipraost Nõmmik, õpetajad Gnadenteich ja Laur. 18. apr. jutlustas K. Raid ja laulis ansambel „Gloria".

Teisel pühal külastasid meid noored, õed Rita ja Trina Läte'd emaga, võtsid osa võimlemistunnist ja hiljem esinesid ilusate laulude ja klaveripaladega, lõpuks kaksikvennad Leo ja Toomas Sääg'id mängisid kahel akordionil eesti muusikat, mis publikule väga meeldis.

* * *

„Ehatare" juhatuse ja elanike nimel südamlik tänu kõigile õpetajaile, kes meid on igal pühapäeval külastanud. Suur tänu dr. Roos'ile ja dr. Leesment'ile huvitavate loengute eest, hr. Eerme'le ja hr. Aavik'ule filmide ja diapositiivide näitamise eest, hr. Liigand'ile ja hr. Niinvee'le ja pr. Herma'le ilusa meeleolu-muusika eest.

Tänu kadunud pr. H. Lehola tütrele raamatute annetamise eest raamatukogule. Suurim tänu eesti noortele, kes on tulnud ja jällegi tulemas, et jagada meile sooja päikesepaistet oma noortest südameist. Siiras tänu kõigile annetajaile ja tervele reale alati abivalmis -abarahtlikele.

A. H-K.

Kuulutamine
„VABA EESTLASES"
täidab oma eesmärgi!

Auhinnad neljale teadlasele

Dr. Arthur Puksovi Fondi auhinnad 1982. aastal

Dr. A. Puksovi Fond Eesti Üliõpilaste Seltsi juures on määranud auhinnad käesoleval aastal neljale teadlasele nende eesti ajalugu käsitavate tööde eest järgmisel:

1. Auhind $2000 suuruses Tartust päritolevale Kieli ülikooli professorile prof. dr. Georg v. Rauchile, kes on tuntud Ida-Euroopa ja Baltimaade ajaloo eriteadlane, tema uurimuse eesti Tartu Ülikooli vanema ajaloo kohta, mis on põhjalikumaid ja ülevaatlikumaid selles küsimuses. See uurimus on ilmunud 1980. a. tema tööde kogus Aus der baltischen Geschichte.

2. Auhind $1000 suuruses Tartu Ülikoolist võrsunud USA-s elunevale õigusteadlasele Ilmar Rebasele

tema uurimuse eest Ülevaade kohtutest Eestis läbi aegade (1981).

Autor on seni avaldamata kujul kriitiliselt kokku võtnud kohtute ajalugu ja arengut Eestis alates keskajast.

3. Auhind $500 suuruses meie noorema põlve teadlasele Marylandi Ülikooli sotsioloogia professorile Tõnu Parmingule, tema uurimuse eest eesti rahva demograafia arengust alates 13. sajandist, mis ilmus ajakirjas Sociology and Social Research aprillis 1979. a.

4. Auhind $500 suuruses Rootsis elunevale õigusajaloolasele dr. jur. Ilmar Arensile, kes 1979 — 81 on avaldanud lühiuurimusi mitmest eri aspektist eesti vanema ajaloo kohta.

Auhindasid antakse dr. A. Puksovi Fondi poolt igal aastal eesti ajaloo uurimistööde eest,

kusjuures eesõigustatud on uurimused, mis käsitlevad ajastut enne 1721 ja pole rohkem kui kaks aastat vanad.

Auhinna summa otsustab Fondi Zhürii vastavalt töö väärtusele, auhindade aastane kogusumma võib olle kuni Kan. $6000. Tööd tuleksid esitada hiljemalt 3. oktoobriks soovitavalt kolmes eksemplaris zhüriile: Overarkivar dr. phil. V. Helk, Lindehojvej 29,3460 Birkerod, Denmark; või prof. dr. H. Rebas, Historisches Seminar, Christian-Albrecht-Universität, 2300 Kiel, West Germany; või prof. dr. P.P. Rebane, History Dept., Pennsylvania State Univ., Ogontz Campus, Abington, PA, 19001, USA. Muudes Fondi küsimustes: Fondi Valitsuse esimees prof. dr. K. Aun, Wilfried Laurier University, Waterloo, Ont., Canada, N2L 3C5.

Tänuavaldus

Eesti Abistamiskomitee ja Ehatare avaldavad siiramat tänu Evald Uibupuule rahalise annetuse ja kaasabi eest klaveri ostmiseks Ehatarele.

EAK juhatus

TORONTO LINN

SUVINE KELLAAEG

25. aprillist kuni 31. oktoobrini 1982

Linnapea on välja kuulutanud suvise kellaaja (Daylight Saving Time) Toronto linnas 1982. aastaks alustades pühapäeval, 25. aprillil kell 2 e.l. ja lõpetades pühapäeval, 31. oktoobril, kell 2 e.l. Kellad ja uurid tuleb ÜKS TUND EDASI LÜKATA.

ROY V. HENDERSON
City Clerk

Eestlaste korterimaja Nostra Domus Torontos vajab

MAJAHOIDJAT

Kohast huvitatutel helistada E. Leetma, tel. 481-7696

ILMUS

Ain Kalmus

„MEIL POLE JÄÄDAVAT LINNA"

4. köide mälestusi

Hinnad tellijaliikmeile:	üksikraam. br.	üksikraam. köit.	poolsari (6 raamatut) br.	poolsari (6 raamatut) köit.
USA ja Kanada	$9.50	$11.70	$53.—	$66.—

Kaanehind mitteliikmeile: br. $12.—, köit. $16.—

Arved Viirlaid

„GAVIKU SILMAPILGUTUS"

6. kogu luuletusi, 112 lk.

Hind $10.—

ESINDAJAD KANADAS:

A. Viirlaid, 63 Glen Davis Cresc., Toronto M4E 1X7, Ont.; Estonian Publishing Co. „Meie Elu", 958 Broadview Ave., Toronto M4K 2R6, Ont.; E. Kalm, R.R. 2, Breslau, Ont. N0B 1B0; E. Kivestu, 588 Westluke Ave., Montreal H4X 1P7, Que.; V. Lenk, 511 Lawson Rd., London, Ont. N6G 1Y1; V. Metski, 6 Dawn Rd., St. Catharines L2N 4M7, Ont.; L. Normet, 343 Cannon St. E. Hamilton, Ont. L8L 2C1; K.Pikker, 3876 Pandora St. N. Burnaby, B.C. V5C 2A5; V. Sprague, 2313 Samuel Drive, Ottawa K1G 3C3, Ont.; U. Veedler, 47 Kent Ave., Sault Ste. Marie, Ont.

SPORT

Spordimärkmeid

Rootsi kuulsal suusamaratonil Moras, 89 km pikkusel Vasaloppetil oli tänavu 10.672 osavõtjat, kellest lõpetasid 9360. Nagu 1978. aastal, tuli ka seekord võitjaks prantslane Jean-Paul Pierat ajaga 4.28,29. Kui aga selgus, et ta oli sõidu kestel suuski vahetanud, tühistas kohtunikekogu tema sõidu ja esikoht anti teisena lõpetanud rootslasele Lars Frykbergile, kelle aeg oli 4.28,50. Teiseks tuli rootslane Inge Mörk, kolmandaks austerlane Franz Gattermann, neljandaks norralane Per Knut Aaland. Naistest oli kiireim 420. kohale tulnud rootslanna Meeri Bodelid ajaga 5.15,54.

☆

Senftenbergis peetud Ida-Saksa ja Inglismaa kergejõustiklaste sisemaavõistlusel olid mõlemas arvestuses edukamad sakslased, meeste osas 70:51 ja naiste aladel 67:32. 19-aastane sakslanna Liane Schmuhl parandas meetriga oma senist kuulitõuketulemust ning asus 20.70-ga tänavu teisele kohale maailmas. Kõrgushüppes oli naistest parim Kerstin Dedner 1.94-ga.

☆

Jablonecis peetud sisevõistlustel parandas isikliku rekordiga noor tshehhoslovaklane Remigius Machura oma kuulitõuketulemusi. 1979. a. saavutas ta 20.11-ga Euroopa juunioride meistritiitli, äsja peetud võistlustel parandas ta seda kolm korda, 20.26, 20.36 ja 20.43.

☆

Ungari ja Ida-Saksa kergejõustiku sisemaavõistlustel olid paremad sakslased. Meeste 800 m jooksu võitis Euroopa juunioride meister Jozef Bereczki maailma tänavuse rekordiga 1.46,79, naistest võitis samal distantsil Martina Steuk ajaga 1.59,24. 1500 m võitja Lutz Zauber püstitas 3.38,86-ga uue Ida-Saksa siserekordi. Kuulitõukes saavutas Cordula Schulze 20.35, meestest samal alal oli esimene Hans-Jürgen Jacobi tulemusega 20.20. Kolmikut hüppas ungarlane Bela Bakosi 16.77.

☆

San Diegos peetud kergejõustiku sisevõistlustel hüppas William Banks kolmikut 17.41, mis on uueks sisevõistluste maailmarekordiks. Uus siserekord on ka Evelyn Ashfordi 60 jardi tulemus 6.48, mis on 0,12 sekundit parem Jeanette Boldeni tehtud rekordist.

Spordiuudiseid kodumaalt

II N. Liidu karatemeistrivõistlustel Tallinnas tuli Eesti meeskond teisele kohale. Esimese Eesti karatesportlasena tuli Olav Kivirand N. Liidu meistriks, juunioride klassis saavutas Kalle Kivi hõbemedali.

☆

N. Liidu rahvaste talispordi finaalvõistlustel väiksemate „liidu-vabariikide grupis" tuli esimeseks Eesti esindus 2715 punktiga. Eestlastest olid eriti tublid noored. 17-aastane otepäälane Priit Teder 70 m hüppemäel ja Tamsalu neiu Krista Lepik 10 km murdmaadistantsil saavutasid esikohad.

☆

Tallinna Pedagoogilise Instituudi kergejõustikusisevõistlustel hüppas Heiki Kask kõrgust 2.11 ja Vello Lumi 2.05, Heiki Uuemaa jooksis 60 m tõkkeid ajaga 8,8.

☆

Kodumaal on uueks spordiharuks suusapurjetamine. Tänavu võisteldi Harku järve ääres lumel, kuna tuul oli liiga tugev järvejääl sõitmiseks. Esimeses kaalukategoorias (kuni 75 kg) tuli esimeseks Eesti meistriks purjelaua sõidus Erki Mägar. Teises grupis (üle 75 kg) võitis meistritiitli Arvo Saluri. Purjelaud olevat purjetamisviisidest kõige sportlikum, olevat aina võimlemine. Keskmine tuules saavutatud kiirus olevat 500 m lõigul 40 km tunnis.

☆

Jääpurjetamise võistlused peeti Virtsu lahel, kus sulailmad olid jää juba muutnud pehmeks ja praguliseks. Tugev tuul aga kahjustas purjekaid, murdis maste ja põiktalasid. DN klassis oli kolmekümnest võistlejast parim Tiit Haagma, teine M. Kuulmann, kolmas V. Vooremaa. Monotüüp-XV klassis parimad A. Raud—T. Kristjuhan, teisel kohal Ü. Nõu—A. Joller.

☆

Uljanovskis peetud N. Liidu meistrivõistlustel klassikalises maadluses oli Eesti raskekaallane Heldur Roone kolmas, poolraskekaallane Meelis Ludvig kuuendal kohal.

Uusmeremaalane John Walker võitis meeste miilijooksu ajaga 3.52,8, mis on sel aastal parim aeg maailmas ja Larry Myrricks hüppas kaugust 8.12.

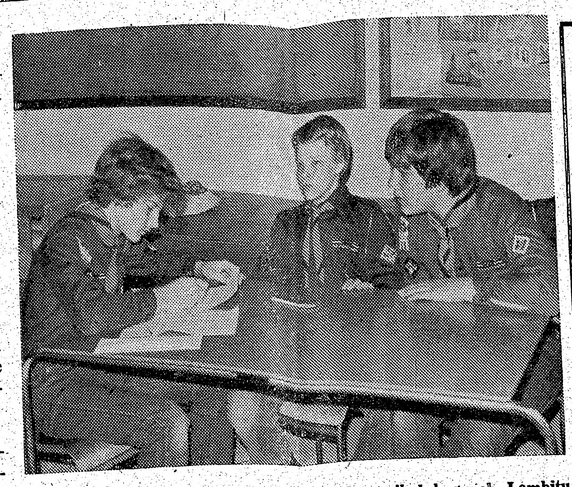

Ilvese salk nõupidamisel. Igal laupäeva hommikul koguneb Lembitu Maleva skautrühma 25—30 poissi rühma koondusele. Üks osa sellest on salkade iseseisev tegevus. Puuduvat salgajuhti Aldrek Meipoomi asendab Tarmo Soots, temast paremal Allan Vessmann ja Andres Nurm — kõik kolm esindavad teist generatsiooni Lembitus.

Foto: Vaba Eestlane

Kanadas 24.343.181 elanikku

OTTAWA — Kanada elanike arv on tõusnud 1971. a. peetud rahvaloendusest 12,9% ja oli 3. augustil 1981 tehtud loendusel 24.343.181. Tõus on olnud teine väikseim sel aastasajal; vaid 1930-ndais aastais kasvas elanike arv vähem kui nüüd.

Elanike juurdekasvust tingitult muudetakse valimispiirkondi ja selle kümneaastaku lõpul, pärast 1984. a. parlamendivalimisi valitakse alamkotta 28 uut liiget juurde, andes kogusummaks 310.

Neist 28-st valitakse 25 neljast elanikerohkemast provintsist Ontariost, Quebecist, Briti Columbiast ja Albertast. Sellegi peale vaatamata nad jäävad alamkojas allaesindatuiks; nende provintside elanike arv on 82,3%, kuid esindajate arv vaid 78,7%. Vana tava kohaselt jääb Prince Edward Island üleesindatuks, andes oma 122.506 elaniku kohta 4 rahvasaadikut.

Uusi valimispiirkondi ei saa kasutada veel eesolevail valimistel, vaid esmakordselt aastal 1988. Parlamendi kohtade arv tõuseb iga rahvaloenduse järel ja selle seaduse erakordsuste juurde kuulub, et Quebec saab 4 uut kohta automaatselt, vaatamata sellele kas selle elanike arv tõuseb või langeb.

Lääneprovintsides tõusis elanike arv tunduvalt üle riigi keskmise, mille tõttu Ontario osa kogu elanikkonnast on pikkamisi pärast 1951. a. vähenenud.

Toronto on tõusnud 2.998.947 elanikuga Kanada suurimaks linnaks. Montreal on lähedal järel, aga Ottawa-Hulli metropolitan piirkond võib oma neljanda koha kaotada Edmontonile või Calgarylt järgmise kümne aasta jooksul. Ottawa-Hullis elab 717.978, Edmontonis 657.057 ja Calgarys 592.743, millega Calgary tõusis üheksandalt neljandale kohale. Metropolitan Torontos arvestatakse juba üle 3 miljoni elaniku, kuna rahvaloendusel polevat kunagi suudetud kõiki elanikke mitmesugustel põhjustel arvestada.

Toimetusele saadetud kirjandus

VALGUS nr. 4 — 1982. Sisus: E. Kiil „Palmipuudepühaks", H. M-a „Jeesus suri meie eest", N. Hansar „Jeesuse ülestõusmise tunnistaja", I. Kaevats „Ülestõusmise vägi", H. Ennis „Vaata Jeesusele!" (järg), Brita ja Carl-Olof Hagwelli misjonikiri Tshiilist, E. Kiil „Nelipühi ärkamine Eestis", lühipalasid ja vaimulik luuletus, H. Söderholmi „Päästearmee 100-aastane".

VALGED PÕLLUD nr. 81, 1982. Toronto Eesti Baptisti Koguduse Misjonitoimkonna väljaandes kirjutavad: H. Eller „Mida me külvame", Milla Krimmi luuetus „Külvaja", misjonikirju Lõuna-Aafrikast, Paapua Uus-Gineast, Argentiinast, Kaliforniast, Rootsist, Tshiilist, Austraaliast, Indiast, Boliviast, Zairest, Esther Sirotkini memuaaride järg „Sihi poole", järgnev jutustus „Rahulaps", „Võidutsev usk", uusaastatervitusi.

ILMUS MÜÜGILE:

PIISKOP KARL RAUDSEPP'a

RISTIGA MÄRGITUD

Hind $12.— + saatekulu $2.—

Saadaval Vaba Eestlase talituses.

„Need read tahavad kirjeldada üht vaimulikku nii, nagu ta elab ja töötab loomulikuna. See on katse kujutada tõelist meest ametirüüs." (Autori eessõnast)

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud raamatud müügil Vaba Eestlase talituses

Jüri Uluotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XIII sajandil"	2.10
Uku Maasing „Udu Toonela jõelt"	5.25
„ „ „Piiridele Pyydes"	4.20
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles	6.30
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes	4.30
Salasoo ja Salo — Välis-Eesti perioodika	2.70
V. Salo — Riik ja kirikud	2.70
Anführung zu der Etnischen Sprach (Esimene katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks H. Stahli sulest aastal 1637)	2.70
Reedik Willem Wilmanni „Valmid"	2.70
H. Salu — Eesti vanem kirjandus	2.70
Blaise Pascal — Mõtted	2.10
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale	2.10
Arno Vihalemma — Kunstnik eesti kirjanduses	2.10
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.40
Ilona Laaman — Üks üsna kerge haigus (luuletused)	5.50

ILMUS — 1978. a. kauneim eestikeelne luuletuskogu

Ivar Ivask

„ELUKOGU"

I. Ivask püsib oma luules tugevate sidemetega Lõuna-Eesti vanemate sünnimullas. Tema nägemuslik luule Soomest, selle shamanlikust soome-ugrilisest tundest ja müstikast, aga ka oma ümbruskonnast mujal maailmas on tunderikas ja tähelepanuvärk. Elukogusse on valitud paremik ta varem ilmunud kogudest.

320 lk. Hind $10.00 — saatekulu 50 senti

SAADAVAL „VABA EESTLASE" TALITUSES

ILMUS

Oskar Lutsu KEVADE I

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja kooliõhtutel Eesti Majas raamatute müügilaual.

HIND $6.00 — postiteel $6.50

Berta Ruck

MUNDRIS SÜDAMEVALLUTAJAD

20.

Ja jooksiski minema oma punastes tuhvlites. Kuulsime hääli Penny toast ja tundus, et viimane oli kaunis vihane.

Siis too hirmutis pidzhaamas tuli jälle alla ja ütles: „Pole tal häda midagi. Tal polnud hirmu raasugi. Mu toon pahandas teda vaid veidi."

„Toon!" — kujutelge vaid — kärkida vana hea Pennyga, meie truu teenijaga. Ja veel zeppelini ööl. Kas olete kuulnud midagi häbistavamat?

Ma arvan, luupainajagi märkas mu pahameele pilku, sest ta jätkas kiiresti: „Ütlesin vanale Pennyle, et ta oma katuseakna kinni kataks. Ta oli pannud tule põlema, et end julgustada —"

Vaeneke! Nagu ta oleks isegi teadnud, mida ta tegi hirmu ja ehmatuse pärast.

„— tal oli aga nii suur valgus, mis paistab kas või Martello torni. Loodan, et seda ei juhtu enam," lõpetas too vahelesegaja papagoist luupainaja. „Head ööd kõigile!"

Igaüks vastas talle, välja arvatud mina. Loodan, et ta märkas, et ma ei vaadanudki tema poole. Läinud tagasi oma tuppa, läksin kohe peegli ette, et vaadata, kas näen ka nii auväärne välja nagu end praegu tundnud olin. Olin meeletu enda pildi üle: kaks paksu kullast patsi piiras mu nägu, taevassinisel hommikukuuel oli pehme õrn valge krae ja eest paistis õrnroosa pael mu öösärgist. Nägin aastaid noorem välja kui tõepolest olin. Oleks võinud mulle viisteist ja pool aastat anda!

Tütarlapsed, kas see ei tee püstihülluks?

XI

Täna oli Porikülas suur ärevus läinud öö tagajärgede pärast. Kuid lõppude lõpuks on kahju väga väike. Enamik pomme oli kukkunud pehmesse mudavalli. Üks oli sattunud arsti õue ja surmanud ühe kana. Kaks — ma mõtlen pommi, mitte kana — olid kukkunud päris Martello torni ja sõjamoona lao lähedale.

„Oleks veidi õhku tolmanud, kui nad seda oleksid tabanud," kuulsin luupainajat Evelynile kohvilaua ütlevat. „See oleks neid lohutanud selle eest, et ei saanud seekord surmata ühtegi last. Aga võib ka olla, et nad teavad, et Porikülа noorim võsu on juba varsti seitsmeteistkümneaastane —"

Kas ta sellega mind mõtles? Kas mind? Ta on küll võimeline selleks.

„Armas aeg, härra Lascelles, kuidas sakslased seda siis teada võivad?" küsis tädi hääl uue kohvimasina tagant. „Ega meil siin ei saa ju olla salakuulajaid. Siin külas küll mitte."

Luupainaja naeris vaid ja ütles: „Ah, Porikülas ei saa olla salakuulajaid? Ikka tõesti ei saa — või kuidas?"

Ja siis ta naeris uuesti — loll idioot. See on vaid tema narr mood, sest naerda polnud siin ju tõepoolest midagi. Aga olgu, jätame Lascelles'i. Mul on nüüd midagi hoopis huvitavamat mõelda.

Ma ei saa nimelt teisiti, kui olla hirmsasti ärritatud ja huvitatud selle Nancy loo pärast. Pärast toda zeppelini õhtut pole ta mulle sõnagi kõssanud, kuid ma tunnen kogu aeg, et ta on praegu õnnelikus kihluse meeleolus. Ta otse kiirgab sellest: seda võib lugeda ta sinistest silmadest, igast ta kuldsest juukselokist. Iga kord kui ta tuleb tagasi oma toimetustelt külast, mis kestavad alati terve igaviku, tuleb nagu mingi õnnelaine siia majja. See on vist sellest, et tee külast tagasi viib teda alati läbi selle varjulise allee? Seda võib tunda kogu maja õhkkonnas. Võib-olla on see vaid sellepärast, et tean sellest asjast, et mulle päris imelikuna näib, kuis keegi midagi ei aima. Ja ometi ei ole kellegi kahtlust. Tädi Viktooria laob ikka endiselt oma pasjanssi. Evelyni päevakord on ka ikka sama: käia sanitaarkursusel, õmmelda, harjutada klaveril. Luupainaja tuleb ja läheb oma koledate saabastega. Härra Curtis on meid mõnel korral külastanud. Kellegi pole aimu, et meie Nancy ja Porikülа kõige ilusama sõjaväelase vahel oleks midagi.

Ma tahaksin aga nii kangesti, et Nancy, selle asemel et vaid naeratada ja haududa oma õnne otsas, mullegi midagi räägiks. Kui ta vaid mõne pisiasjagi räägiks. See oleks päris armuheitmine ta noorema õe suhtes. Sest näib, et peale selle asja ei leidu enam midagi siin maamuna peal, mis mind praegu võiks huvitada.

Olen kaotanud mõlemad õed, nad on nii muutunud. Tollest laupäeva olengust saadik on Evelyn läinud selliseks vooruslikkuse eeskujuks — ei saagi temaga millestki kõnelda, et ta ei oleks shokeeritud. Nancy muutus on arusaadav, sest ta on ju esimene armastuse ja salajase kihluse segaajajärgus. Mulle näib, et kõikide madruste ja sõdurite hulgale vaatamata ei tea ma vist hingegi, kellest oleksin huvitatud või kellest tahaksin, et ta minust huvitatud oleks. Tahan teile öelda, mis ma enesest arvan: leian, et oma kaheksateistkümne aasta kohta olen elust hirmsasti pettunud. Meestega olen ma läbi. Ei usu, et saaksin kedagi armastada kogu eluaeg. Päris tõesti, jah! Taipate vist isegi, kelle süü läbi see nii on: too väike, kole härra Lascelles. Tõsiasi on ju see, et kui elad inimesega ühe katuse all ja ta sulle absoluutselt vastik on, siis võib see kogu tuju ja elu mürgitada. Ja viimane hoop oli muidugi see, kui ta röövis minult mu „mahajäetud ohvitseri", selle mu elu uue huvi. Jah, tõepolest. Kui leidsin, et mu tundmatu sõber osutub üheks ja samaks isikuks luupainajaga, siis „purunesid viimased ilusad unistused varemeteks", nagu romaanes kirjutatakse.

Ma usun, et ei leidu isikut, kes saaks mulle heita ette mu meestevihkamist.

* * *

(Hiljemini.)

Viimaks ometi sain Nancylt midagi teada. Palju muidugi mitte. Just praegu ta tuli saali hädise näoga ja küsis meilt igaühelt, kas meil juhtub olema hambavalurohtu. See oli üllatus. Sest vaadake, üks Verdeley perekonna headest külgedest on nimelt see, et hällist hauani ei tea nemad, mis tähendab hambavalu.

Hambad tulevad meil väga kergesti, kui oleme beebid. Ja kui oleme saanud kätte oma uue järgu hambaid, siis elame nendega ka surmatunnini. Isegi tädi Viktoorial, kes on kahekordne Verdeley, sest ta abiellus oma tädipojaga, on vaid üks kuldkroon. Ja isal oli niisamuti ja temalt olemegi selle pärinud. Nii siis, ma ei taha sugugi hoobelda, kuid Verdeley tüdrukute hambad on küll nagu valge pärlirida. Sellest siis see imestus, kui Nancy ilmus allapoole kistud suunurkadega ja ühe käega hoides punast põske ja küsis, kas kellelgi leiduks närvivalu vaigistavat rohtu.

Kellelgi polnud midagi säärast.

Siis härra Lascelles ütles, et jookseb korraks apteeki ja toob rohtu. Kuid, nagu tavaliselt niisugustel puhkudel, poed pandi just täna varemini kinni ja meie lähedane apteeker oli läinud jaama. Nii pidi ta (luupainaja) siis oma mootorrattaga sõitma härra Curtise korteri juurde, mis asus teispool külaotsas. Lõpuks sai ta siis väikese pudeli uimastavat rohtu. Võtsin pudeli ja viisin ta üles Nancy tuppa, kus see lamas diivanil, paks roheline villtekk peal (ütlesin teile juba, et ta oma roosa udusulgteki luupainajele oli andnud). Evelyn kummardus ta kohal ja ütles: „Ma kardan, et pead vist küll minema hambaarsti juurde." Seejuures pakkus ta talle kõlnivett ja puuvilla.

„See on kindlasti parem," ütlesin, andes talle pudeli rohuga. „Härra Curtise sügavaima kaastundega."

Paljas härra Curtise nimetus ajas Evelyni toast minema. Nagu teate, ei kannata ta seda meest enam tollest õhtust saadik.

„Katsu veidi sellest vedelikust panna hambale," ütlesin lohutavalt. „Kas on väga valus? Ava suu, las ma vaatan, missugune see õieti on."

„Ah, see on päris taga," oigas Nancy, katsudes oma põske.

„Kuidas, nüüd sa näitad juba teist põske kui varemini?" ütlesin.

(Järgneb)

Jõekääru Laste Suvekodu uus tegevushooaeg läheneb

Toronto Eesti Naisseltsi Jõekääru Suvekodu avab ka sellel aastal jällegi oma uksed kõigile eesti lastele, pakkudes huvitavat suvepuhkust ja mitmekülgset tegevust. Suvekodu põhimõtteks on eesti kasvatuse andmine, selletõttu on nõuetav, et kõik osavõtjad peavad oskama eesti keelt.

Avamine toimub pühapäeval, 11. juulil 1982. a. kell 12.00 päeval. Tegevushooaeg kestab sel aastal viis nädalat, lõppedes 14. augustil. Suvekodust saavad osa võtta lapsed 5 kuni 15 aasta vanuseni.

Registreerimine kestab 15. juunini 1982. Registreerimismaks on $15.00 lapselt. Hilinemise korral on aga registreerimismaks $30.00.

Korrastustööde eest tuleb igal perekonnal tasuda $40.00 või kaks kuuetunnilist talgupäeva.

Osavõtumaks on $75.00 nädalas esimeselt lapselt perekonnas ja $70,00 nädalas igalt järgnevalt lapselt, kui nad on suvekodus samaaegselt.

Registreerimise vorme ja lähemat informatsiooni saab suvekodu sekretärilt Mai Musta'lt, telef. (416) 449-3838, 23 Ballyronan Rd., Don Mills, Ont. M3B 1V2.

Suvekodu talgupäevad on: laupäeval, 19. juunil, laupäeval, 26. juunil ja pühapäeval, 27. juunil algusega kell 9.00 hommikul. Talguteks registreerida vähemalt nädal enne talguid — telefonil Mai Musta 449-3838, Anne Saks 231-3295 või Helgi Sambla 222-1839.

Talgulistel koguneda söögisaali juurde. Kaasa võtta rehad, labidad kirved, saed ja töökindad. Puutöömeestel vastavad tööriistad. Talgulistele pakutakse kohvi.

Toronto Eesti Naisseltsi juhatus

Spordivõistluste diplomite jagamine Jõekäärul. Ees vasakult spordijuht **Paul Lada, taga laagrijuht Jaan Veenpere ja kasvataja Kersti Linask.** Foto: H. Westerblom

ADVOKAADID

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
Toimetaja kodus
väljaspool tööaega:
Hannes Oja 481-5316
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
Kuulutuste hinnad:
üks toll ühel veerul $4.25
esiküljel ..... $5.—
tagaküljel $4.50
KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:
1. Vaba Eestlase talitus
1955 Leslie St.
Don Mills, Ont.
M3B 2M3
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

70 aastat „Titanicu" hukkumisest

Vaevalt leidub teist mereõnnetusel hukkunud laeva, millest oleks nii palju ja nii mitmel viisil kirjutatud, isegi filme tehtud, kui seda on inglaste luksusaurik „Titanic". Aga ikka leidub jälle põhjus sellest uuesti juttu teha, seda natuke teisiti, natuke teiste sõnadega kirjeldades. Seekord on põhjuseks 70-aasta möödumine sellest traagilisest sündmusest.

Vaevalt suutis esimene tüürimees aimata, kui ta pühapäeva õhtul kell kümme muretult vahi üle võttis, et see on ta viimane vaht, mitte ainult „Titanicul", vaid üldse.

See kõik juhtus nii väga kiiresti. Kohe, kui mees mastikorvis oli märganud jäämäge otse ees, teatas ta sellest kolme kellalöögiga ja helistas telefoniga sillale. Tüürimees käsutas rooli poordi, laev pöördus vasakule ja ikka veel pöördumisel riivas parema küljega jäämäge, mis lõikas 300-jala pikkuselt sügava lõhe laeva küljesse. Kell oli 20 minutit enne kesköö pühapäeval, 14. aprillil 1912. Laeva võõr hakkas vajuma, aeglaselt täitusid ruumid veega. Päästepaate lasti vette, kuid esimesed neist olid pooleldi täidetud peamiselt naiste ja lastega. Hilisemates paatides polnud aga enam kõigile ruumi. 2 tundi ja 40 minutit võitles „Titanic" agoonias, enne kui ta moodsa aja raudse Atlantisena sööstis kahe miili sügavusse, tuhandete aastate eest samasse vajunud Atlantise kõrvale.

„Titanic" oli ehitatud 3547 voodikohaga reisijatele, kuid esimesel reisil olid tal kaasas ainult 1316 reisijat ja 885 meeskonnaliiget, kokku 2201 hinge. Päästepaate oli ainult 14, peale selle kaks väiksemat tööpaati ja 4 kokkupandavat paati, ülimalt 1167 inimese jaoks. Ühes neis kokkupandavais oli teine tüürimees, see aga vajus otsekohe ja tüürimees jõudis end vaevalt teise paati vinnata.

ÜHE PÄÄSENU JUTUSTUS

Veel on paartosinat „Titanicult" pääsenut elus, kes regulaarselt korraldavad kokkutulekuid selle kurva sündmuse meenutamiseks. (Jälle üks neist paljudest eksklusiivseist klubidest, kelle liikmetel pole juurdekasvu). Kõige vanem neist pääsenuist, Edwina MacKenzie, Hermosa Beachis Kalifornias on 97 aastat vana. Kui lehemees teda hiljuti küsitles sai ta lühikesi vastuseid:

— Minu kajutikaaslane arvas, et „Titanic" kunagi ei jõua sadamasse. See oli pühapäeva õhtul. Igaks juhuks heitsin pooleldi riides magama. Ärkasin kesköö, kuna laev seisis ja läksin välja tekile. Üks laevamees üles, et sõitsime jäämäega kokku. Ei arvanud sellest midagi erilist ja läksin tagasi kajutisse. Kohe järgnes korraldus panna päästevööd ümber ja tulla tekile. Koos teistega hüppasin nr. 13 päästepaati ja murdsin oma jala. Mehed söudsid paadi eemale. Paljud keeldusid paati minemast, kuna ikka veel arvati et „Titanic" on uppumatu. Üks tekipoiss oli ütelnud, et isegi Jumal ise ei suuda „Titanicut" uputada. Hiljem kui paadid olid läinud, mitmed ei julgenud vette hüpata. Ilm oli tuulevaikne, külm ja väga pime. Polnud kuud, ainult tähed sirasid.

— Ma ei osanud midagi karta. Võibolla, et mõtlesin ainult: mis sündima peab, see sündigu. Hommikul koidu ajal võeti meid „Carpathia" pardale ja toodi New Yorki, kus tuhanded inimesed olid kai pea ootamas, lootes näha omakseid, kuid oli ka lihtsalt uudishimulikke.

SEGADUSED INFORMATSIOONIGA

Kuna sel ajal raadioühendus või nn. „marconi" oli alles arenemisastmel, siis oli ühendus vilets ja tekkis otsekohe mitmesuguseid kuuldusi ja väljamõeldisi „Titanicu" õnnetuse kohta. Peamiselt küll sellest, et „Titanic" on uppumatu ja hiljem, et laev on küll hukkunud, kuid inimkaotusi ei ole.

Üks lehemees kirjutas huvitava jutu, kus öeldi: „Titanic" sõitis tasase käiguga kui kokkupõrge juhtus. Ta uhke vöör purunes kui münakoor, mis äratas reisijad ja hirmutas neid. Hiljem kõik reisijad võeti „Carpathia" pardale. Kui selgus, et laeva pumbad jõudsid veele vastu panna ja veekindlad vaheseinad hoidsid, siis kapten otsustas viia laeva Halifaxi sadamasse või vajaduse korral sõita Cape Race rannale. See oli puhtal kuljul väljamõeldis.

„Titanicu" telegrafisti vanemad, kes elasid Surreys Inglismaal, said järgmise telegrammi: Sõidame tasase käiguga Halifaxi. Ära muretse, laev on uppumatu. Hiljem selgus, et saatjaks oli nende teine poeg Londonist, kes tahtis sellega vanemaid lohutada.

15. aprillil saadi New Yorgist telegramm ja avaldati Londoni lehtedes: „Titanic" vajus kell 02.20 täna hommikul. Uhtki inimest ei hukkunud. Reuter.

Selliseid teateid ilmus esimestel päevadel mitmeid. Selguse saamiseks saatis president Taft kiirpaadi **„Carpathiale" merele vastu,** kes pidi siis presidendile õigeid ja objektiivseid andmeid saatma.

1496 HUKKUSID

Kui „Carpathia" päästetutega New Yorki jõudis, siis selgus kurb tõsiasi, et 2201 inimesest pardal ainult 705 oli päästetud. Hukkunute hulgas oli 11 miljonäri ja palju teisi hästituntud nimesid Inglismaa ja USA ühiskonnast, nende hulgas kolonel John Jacob Astor, kelle laip leiti hiljem ja kes kandis kuldpandlaga vööd, kuhu oli peidetud $2500.00 mida ta harjumuse kohaselt alati kandis nii öelda igaks juhuks; siis Isidor Straus, kelle naine keeldus päästepaati minemast ilma meheta; Benjamin Guggenheim, kes koos teenriga riietusid oma parimasse ülikonda, kavatsusega minna põhja kui dzhentelmenid; major Butt ja paljud teised.

Orkester mängis tekil kuni viis minutit enne vajumist, kui laev oli juba vööriga vees sellise nurga all, et kõik asjad lendasid. 30.000 tosinat mune koos kaheksa kontsertklaveriga ja muu, kõik vastu vaheseina, ühte hunnikuse. Orkestri viimne pala oli episkopaalne hümn „Sügis". Olgu siinkohal veelkord ümberlükatud müüt, mida ka varemalt mitmel korral on tehtud, nagu oleks „Titanicul" mängitud „Ligemal Jumal Sul". Ja teine väljamõeldis, nagu oleks „Titanic" ajanud taga Atlandi „Sinist linti".

Nagu sel ajal kombeks oli (ja ka praegu veel) läks kapten E. J. Smith koos laevaga. Samuti ka esimene tüürimees, kelle vahis olles kokkupõrge juhtus, ja kõik orkestriliikmed.

(Järgneb)

Arthur Mihkelsoo 80-aastane

Torontos pühitses oma 80. sünnipäeva kujur Arthur Mihkelsoo. Juubilar on sündinud 27. märtsil 1902 Peterburgis, 1910. a. asus ta Eestisse. Võttis osa Vabadussõjast.

Alustas skulptuuri õppimist „Pallase" kunstikoolis, mille lõpetas 1929. a. kujurina. Ta oli väga töökas. Raius ja valas oma kooliajal kujur Melnikule ja kujur Starkopfile. Peale selle töötas ta hoolega koolis, üks tema silmapaistvamaid töid oli „Ratsanik hobusel", peaaegu loomulikus suuruses, valatud puumassist. Vabadel silmapilkudel tegi sporti ja harrastas Emajõel jääaukudes ujumist; nii räägiti omal ajal „Pallases".

Peale kooli lõpetamist siirdus noor Arthur 1929. a. Pariisi, kus ta õppis reklaamkunsti ja maali „Conservatoire National des Arts, et Metiers'is".

Tulles Eestisse tagasi, töötas ta kujurina, valmistades langenute mälestussambaid ning hauasambaid. 1939. a. valmistas ta Petseri kloostrisse kooparelјeefi. Auhinnati Eestis skulptuuri ja reklaamjooniste kavandite võistlusel. Osa võtnud 1927 Eesti Kunstnike Keskühingu näitusest, 1928, 1935, 1937, 1938 Kujutava Kunsti Sihtkapitali näitustest Tallinnas, Tartus 1934 EKKKÜ näitusest; Hincley's, Inglismaal; Torontos 1954, 1955. Kuulub Eesti Kunstnike Koondisesse Torontos ning osa võtnud EKKT ühisnäitustest.

1944. a. kavatses Rootsi minna, kuid Saksa allveelaev torpeteeris paadi. Tänu tema treeningule nooruses, ta oli üks vähestest, kes pääses eluga, kuid viidi Saksamaale. Saksamaalt siirdus 1947. a. Inglismaale, kus töötas joonistamise õpetajana Leicesteris. Seal valmistas kohalikule kirikule ka skulptuure 1950. a.

1952. a. asus Kanadasse, kus ta omale ülalpidamist teeninud kunsti ja tarbekunstiga. Skulptuuridest on valmistanud siin K. Pätsi reljeefi ja konsul Markuse rinnakuju Toronto Eesti Majja. Selle kõrval töötab maalijana ning viimastel aastakümnetel lavadekoraatorina Eesti Rahvusteatri juures.

Arthur Mihkelsoo on üks tõsiseid ja ausaid kunstnikke.

Jätkugu Sulle, armas kolleeg, veel hulk töörohkeid ja rõõmu aastaid!

Benita Vomm

* Õiged juudid ja õiged kristlased on alati oodanud Messiat, kes neid õpetaks Jumalat armastama ja selle armastuse kaudu vaenlastest jagu saama.

Pascal

Sunnitöölise tundelüürikat

Annus Rävälä, VORKUTA VÄRSSE. EKK 1981, 64 lk.

„Vaba Eestlases" ilmus möödunud aastal järgneva jutustusena Aili Helmi „Kirjad pimedusest", mis kirjeldas eestlaste elu Siberi sunnitööliste linnas Vorkutas. Vaadeldud ajajärgul, mil vangide elu hakkas natuke vabamaks muutuma, oli eestlaste hulgas suureks julgustavaks sündmuseks kui saadi ühe kaasvangi peost pihku liikuvaid luuletusi lugeda. Neis kajastus vangilaagri lootusetult raske olukord, aga luuletaja oli säilitanud eneses loova inimese elava sädeme.

Neid luuletusi on liikumas peost pihku ka väljaspoole kodumaad ja möödunud aasta lõpuks andis kirjastus EKK välja eriraamatuna Annus Rävälä „Vorkuta värsse". Kogus on kolme tsüklisse jagatuna 41 luuletust. Raamatul on lihtne välimus, aga vangilaagri oludes loodud luulele koguni luksuslik ilmumisvõimalus.

Siberi luule on oma elamuselt kahepalgeline. Ühelt poolt toob see küüditatute traagika vastupanuvõimet, lootust kui konkreetselt haaratavat õlekõrt, kus inimsüda, mõte ja tunded ei väsi, aga ei väsi isamaa-armastus ja rahvusliku usutunnistuse miiliv tuli. Neid kahte olemust väljendab Rävälä luule.

Arvatavasti pseudonüümiga varjuv autor on oma värsiloominguga lähedane arbujatele. Tema hea väljendusoskus, ka nõudlikemate meetrika ja stroofivormide sujuv kasutamine, viitavad ta luuleolemuse läänemaailmaga vaimusugulusele, millele ju arbujategi kunagine põlvkond oma loomingu rajas.

Autor ise on tagasihoidlik ja lugeja ette tulles ta koguni vabandab: „Võta, palun, nii neid minu ridu siis / (neid, mida värssideks vormib mu vaim), ainult hädapungi ja -idusid / suudab ajada keldritaim". Kuid selleski luuletuses annab ta optimistliku enesekirjelduse; „ — ma olen seeme, mitte veel looja. / Seeme ,kus varjul õitsemisjõud". Aga seeme on ka lootus, seemnes on alati uus elu. Ja see on praeguse eesti rahva olukorra sümbol.

Ja edasi minnes masendavate meeleolupiltide, palvete kaudu, toob sealgi liliõis, kevadine sulailmapilt ikka ja jälle sümboolikat nagu olnukski vangide vaimus igast selle väljalugemist, mida süda ja mõtted igatsesid, sest argipäev oli masendav. „See mülgas on ja jääb mu kalmistuks" tundub autorile raskeimal hetkel, kus kõik näib surevat ja pole muud teed kui „Mina ja minu igatsus jäime / jälle traatide vahele maha."

Need eleegiad, nutu sonett, jeremiaad võinuks kergesti korduvaks muutuda, kuid poeet leiab alati uusi nüansse oma „kurvast kongist", selle piskuga leppimiseks, kus jäälillede filigraan väljendab õrnust hüljatu, viljatu põhjavalguse lilledena.

Teine tsükkel ongi „Mustad eleegiad", kus südamekisendus tõuseb nagu leek söemusta lumega vangilaagri kohale. Ent ometi on naturalistlike vangilaagri piltide kohal elav inimene, tema igatsus inimesena elada, kes tõdeb „See pole minu osa, pole minu tee", kuigi ta leiab, et „mu tulevik on ammu seljataga", mis miraazhlikuna peegeldab rehepeksumootori undamisega mälestuspilti Eestimaast.

Viimases tsüklis on luuletused „Laulud vastu õhtut vaikida", kus „Vaim aga taluda ei tahtnud raskust", kus ulmadeksi laagri vahel liikuja küsib: „Kas veel kauaks jätkub rammu / vastupanuks?", kus „Ega vangipõlve otski / uuestsündi enam taga / vaimselt keerama jääd plotskit / traadi sees ja traadi taga".

„Vorkuta värsid" on kurb, masendav tuhandete eestlaste kannatuste kroonika. Võibolla need poleks sellist emotsionaalset suurust saavutanudki, kui olnuks proosajutustusena väljendatud, kuid lüürikas tõuseb tundevalu, -erksus ja mõtete destillatsioon hoopis teravamalt reaalsena tunnetatult esile. Kuigi autor ütleb: „Minge magama, minge magama, minu väsinud unenäod!" jäävad need värsid kauaks püsima jumalate viha alla antud käesoleva sajandi inimeste teadvusse.

Hannes Oja

Ilmus „Mana" nr. 48

Viimati ilmunud eesti kultuuri ja kirjanduse ajakirja MANA number 48 sisaldab Ilmar Külveti kolmevaatuselise näidendi „Menning", kus peale Eesti teatriajaloos suurt osa mänginud „Vanemuise" direktori ja lavastaja Karl Menningu on tegelasteks paljud selleaegsed tuntud ühiskonnategelased ja näitlejad nagu Jaan Tõnisson, Heinrich Koppel, K. Jungholz, Alma Altleis, Liina Reimann, L. Hansen, A. Simm jt. Luulet on I. Ivaski, I. Grünthali ja Eestis elava K.I. Elleri sulest. Proosapalad Helga Nõult, rootsi luule tõlkeid A. Vihalemmalt. Uue kaanekujunduse „Manale" on teinud noor kunstnik Jürg Mikiver, kelle maalide ja jooniste reproduktsioone on samas numbris ära toodud. Leonid Trett jätkab oma isiklike mälestuste A.H. Tammsaarest edasiandmist. Tal oli rohkeid kokkupuuteid Tammsaarega siis kui ta tõlkis „Tõe ja õiguse" vene keelde. Ajaloodoktor Toivo Raun artiklis „Ilukirjandus sotsiaalajaloo allikana" vaatleb Koidula, Pärna, Kunderi, Aspe, Vilde, Särgava, Kitzbergi, Haava jt. proosaloomingut. Professor Karl Inno analüüsib uurimuses „Aestii, eestlased ja nimetuse „eesti" päritolu" rooma ajaloolase Tacituse poolt kirjeldatud aestide päritoluküsimusi. Välis-eesti teadlasi tutvustavas sarjas antakse ülevaade prof. dr. Karl Auna teadusliku tööst. Artiklis „Tartu Ülikooli usuteaduskond ja Uku Masing" esitab K. Aun mälestusi oma tudengipäevadest. Endel Kõks retsenseerib Eestis ilmunud monograafilist uurimust „Konrad Mägi", H. Grabbi kritiseerib baltisakslase Eerik Thomsoni raamatut Tallinna kohta ja tutvustab „Metroos" peetud loengutest koostatud kahte kogumikku ning P. Reets arvustab A. Valtoni luulekogu. M. Valgemäe kirjutab Baltimore Eesti Seltsi näiteringi lavastusest „Kuningal on külm", millele on lisatud fotosid. Voldemar Vilder annab kultuurikroonikat Austraaliast. Numbri lõpetab „Mana" toimetaja ja väljaandja Hellar Grabbi ingliskeelse sisukokkuvõttega. MANA nr. 48 on hinnaga $10.00 saadaval aadressil: H. Grabbi, 3602 Albee Lane, Alexandria VA 22309, USA või „Vaba Eestlase" talitusest.

Lugeja kirjutab:

Eksliku pealkirjaga raamat

Rein Andre „Süda ambitules" — on raamat väga ebasobiva pealkirjaga. Peale tähelepanelikku läbilugemist selgub, et sel raamatul on täielikult kaks osa, milledel peaksid olema erinevad pealkirjad, et lugejaid mitte eksiteele viia.

Esimene osa: Meie Riiklik Teatrikool Rein Andre perspektiivist nähtuna.

Teine osa: Minu ja minu abikaasa võidukäik ehk Kuidas mina ja minu abikaasa iga võimaluse ja iga inimese igas maailmanurgas ära kasutasime, püüdes tõestada kui palju tõsisemad näitlejad meie kõigist teistest oleme.

Kokkuvõttes, raamat ei ole soovitav lugeda inimestel, kel kõrge vererõhk. Kui keegi aga aeglase südametegevuse või halva vereringvoolu all kannatab on see tervisele rohuks, ajab vere keema.

Põhjus: suuremat ülemlaulu enesele pole vist veel siiani trükis avaldatud. Enesekiitus ja endiste kolleegide halvustamine mõjuvad lugejale otse vastupidiselt sellele efektile, mida Rein Andre vast lootis saavutada. Lugejat ta ei veena usus, et tema ja ta vähesed järelkäijad on ainukesed, kes loovat lavakunsti harrastavad. Veel vähem paneb ta lugeja uskuma, et tema ja ta abikaasa ainukesed on olnud, kes ühiskonnale tõsise teatrielamuse on pakkunud. Oma kogemustest teab iga selle raamatu lugeja, et autor võib teoretiseerida, kuid et laval olles ja publikuga kontakti võttes on näitlejal rohkem tarvis kui koole. See on Jumalast antud and, mis ühe näitleja teisest eraldab ja ta publiku südamesse viib. Iga kunstnik omab seda ja seda õppida ei saa.

Jah, kui Rein Andre tõesti oleks tahtnud terve oma raamatu ühise nimetaja alla viia, oleks ainuõige pealkiri pidanud olema „Egoist rambitules", kuid mitte iialgi „Süda rambitules".

I. K.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 20. aprillil 1982 — Tuesday, April 20, 1982

Valvearst...

TÄHELEPANU!

24. ja 25. aprillil valvearst: dr. T. Kuutan, tel. 751-6141. Lehekülg nr. 3 trükitud teates on dr. T. Kuutani tel. number vale.

Sündmuste kalender

Laupäeval, 24. aprillil T.E. Aiandusklubi korraldusel õppekäik Valleyview Gardens'i.

Laupäeval, 24. aprillil kell 7. õ. Tartu College'i saalis E.V. Sõjakooli aastapäeva-ball.

Teisipäeval, 27. aprillil kell 7.30 õ. Tartu College'is kunstiteadlase Eda Sepp'a referaat valguspiltidega: „Johan Köler ja eesti rahvusliku kunsti sünd".

Reedel, 30. aprillil kell 7.30 õ. Eesti Majas eesti kitarrikunstniku Boris Baggeri kontsert.

Laupäeval, 1. mail kell 3 p.l. T.E. Vabakoguduses pärastlõuna sõnas ja laulus.

Laupäeval, 8. mail Holiday Inni Commonwealth ballisaalis TERR „Kungla" mai-ball.

T.E. Segakoori juubelikontserdile järgnenud koosviibimist kasutasid kolm kooriliikmest sünnipäevalast oma tähtpäeva tähistamiseks. Pildil vasakult Leida Pajur, Aino Kassfeldt, Juuli Kristal, Ott Pajur, Alfred Kelder, Evi Novek, Paul Kristal, Kristina Kamarik, Väino Keelmann, Peter Gaibisels ja Valdeko Novek.

Foto: Vaba Eestlane

1. magamistoaga

KORTER MÜÜA

garaazhiga EESTI KODUS

Tel. 787-4338, pärast kella 6 õhtul

KOLMNURK KODUVETEL

Eesti Rahvusteatri laupäevaõhtune etendus Leaside keskkooli aulas oli väga rahvarohke. Lavastati Kaarel Söödori neljapildiline näidend „Läbi tormi", mis kirjutatud juba pagulasaastate alul lavateoste põua, aga teatritegevuse õitsengu ajastul. Nüüdseks on autor näidendi ümber töötanud ja aastatega ladestunud aegumise eemaldanud.

K. Söödor on oma teatrikarjääri ajal nii paljudes teatritükkides kaasa mänginud ja paljusid lavastanud, et tal on tunda teatrilomin-guline „vereringvool", milliseid kogemusi on ta oma esimest näidendit kirjutades ka arvestanud. See on taganud näidendi kergesti lavastatavuse. Näidendi intriig, armastajate kolmnurk on aegumatu, kuigi selle rõhutatumalt esile toomine nõudnuks sügavamat psühholoogilist arengut. Selletõttu noore abielunaise vangisolek üksiku saare miljöös algas nagu kustki keskelt peale ja pidi vaid dialoogides mõneti ilmet leidma.

Tegevus pidi sündima iseseisvas Eestis, vähemalt üks tegelik kohanimi on antud — Haapsalu, kuhu tuli saarelt sõita. Madrustel oli eesti mereväe vorm, aga eesti madrused kandsid sellist manuskitega vormi vaid linnas liikudes ja paraadidel, tööriietuseks olid kas tunked või kraeta-lipsuta must madrusepluus. Eesti saartel majaka juures olevad üksused kuulusid Merejõudude Mereside alla ja sellised väiksed punktid tegutsesid tavaliselt kaadriallohvitseri juhtimisel. Ühe mereväekapteni (= koloneli) paigutamine sellisele kohale polnud võimalik, ka mitte erus. Aga teatrilaval oli armas näha eesti mereväevormi, kuigi kraesinine oli liiga pleekinud.

Näidendi kestvus oli lühike. Autor oli intriigil haaranud otse „sarvist kinni" ja selle ka vahetult lahendanud, võimaldades seda tormi abiga, mis on klassikaline „jumala käsi" inimeste tunnetele mõistuse pähe panemiseks.

Lydia Vohu lavastajana oli sellele näidendile elu andnud. Tänu Arthur Mihkelsoo romantiliselt säravaile lavadekoratsioonidele ei saanud vaatajad neilt silmi. Lillelisus pehmendas sündmusegi traagilisust, ka siis kui taustal taevas tumenes ja välgukiri kirjutas piibellikke käsusõnu patustaja südamesse.

Lavastuse kandjaks oli mereväekapteni noor abikaasa Linda, kes üksikul saarel tundis end vangina, kel puudusid kontakid välismaailmaga. Teose kestel ilmneb pealegi, et sel vangisolekutundel on oma sügavamgi põhjus, kuna seal on arstiabi kättesaamatuse tõttu surnud tema laps. Ölekõrreks väljaspoole vananeva abikaasa piirkonda satub mereväes aegateeniv üliõpilasest madrus Elmar Tammet. Linda osas Oudi Kalm andis noore ja kauni naise sisemisi igatsusi tundva ning elust puudujääke kogeva naise kuju rahutu kiirustamisega, mil oli pealiskaudsuse märke. Armastuskolmnurga kujunemine eeldab sügavamat psühholoogilist pinget. Ilmar Tammeti osas näis Harri Mürk üliõpilasena veidi arglik ja tundeid teoretiseerida püüdev.

Ernst Vähi mereväekapten Toomas Kongana oli lavastuse tugevaim kuju, kes sellele osale ka psühholoogilise kaalu andis. Ta kogenud silm avastas naise ja madruse elupäästeloo valelikkuse, aga ise, tuli kuivana merehädast, viigidki kortsumata pükstes.

Leida Järvi andis bravuurse koristajanaise Amalie kuju, kes päästepaadi motoristi Timmeri — Erik Kasteinaga lavastuse koomilise poole kattis ja saalis naerupurskeid tekitas.

Kahe madruse osas olid veel Tõnu Naelapea ja Alan Teder. Eesti mereväes ei olnud nii kramplikult vaja esineda, pealegi veel sellises väikses üksuses, kus mehed koos ülemaga moodustasid nagu ühise pere.

Lydia Vohu teatritöö oli seekord tehtud peamiselt noortega, kus mõnel olid vaid vähesed lavakogemused. Lavastus näitas kogenud lavajuhi oskuslikku tööd. Ainsa Toronto teatrite lavastusena möödunud hooajal teenis see eesti publiku armastuse ja osavõtjaskonna rohkuse ning näitlejaile avaldati tänu rohkete lilledega, kes omalt poolt ulatasid värsiridade saatel suure roosikimbu lavastajale Lydia Vohule.

Lavale kutsuti ka näidendi autor Kaarel Söödor, kellele Erika Veskimets pidas tänukõne ja ulatas roosikimbu ning kuidsesse paberisse pakitud kingituse. Ta avaldas lootust, et autor kasutaks oma aega uue lavateose kirjutamiseks, mida teater vajab oma uueks lavaloominguliseks tööks.

H.O.

Poola tantsijad valisid Kanada

TORONTO — 11 tantsijat Poola tantsugrupist Magnificana Mazowze hüppasid ära oma trupist, kui nad Hamiltonis esinesid ja küsisid poliitilise pagulase seisundit Kanadas. Kuuele juba anti luba Kanadasse jäämiseks möödunud esmaspäeval; kaks hüppasid ära suurel reedel ja neli küsisid võimalust Kanadasse jäämiseks pühapäeval. Neli küsisid maale jäämiseks luba siis, kui 106-liikmeline trupp lahkus pühapäeval bussiga Washingtoni.

Uputused Gruusias

MOSKVA — Aprilli alul on olnud taga-Kaukaasia riigis Gruusias nii suured uputused, et inimesi on hukkunud, teed, haiglad ja koolimajad hävitatud, kirjutas N. Liidu kommunistliku partei ajakiri Pravda. Ajaleht ei maininud siiski kui palju inimesi oli surma saanud uputuses, mida põhjustas mägedes sulav lumi, aga see oli olnud halvem kui mitme sajandi jooksul. Rioni jõgi tõusis 3,5 meetrit ja tekitas lähikonnas uputuse, hävitades 300 farmiehitust, haigla, loomalautasid ja elumaju.

Erich Honecker teeb naisega koos laevasõidu Stettini lähedal. Korraga sulpsatab Honeckeri naine üle parda. Honecker kummardub üle reelingu ning on ise ka vees. Madrused toovad märjad seltsimehed taas pardale. Honecker tänab elupäästjaid ning ütleb: „See poleks olnud vajalik. Ma oleks oma naise üksi päästnud. Aga nüüd öelge mulle — teie saatanama seanäod — kes kuramus mulle jalaga tagumikku andis?"

FURS by FINN

TALVEHOOAJA-LÕPU VÄLJAMÜÜK

Kui olete mõelnud osta uut kasukat järgmiseks talveks, siis nüüd on teil hea võimalus säästa sadu dollareid.

„Trade-In"

Kui toote oma pruugitud kasuka meile, siis saate uuelt kasukalt hinnaalandust vastavalt Teie kasuka väärtusele.

Nahkmantlid spetsiaalse hinnaalandusega

Karusnahkesemete külmutusruumis hoidmine

SUUR VALIK KEVADMANTLEID — VIIMASED MOEUUDISED

FURS by FINN

191 Eglinton Ave. E. Toronto
M4P 1K1 — Telefon 488-1701

DESIGN PRODUCTS

288 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N6 — Telefon 466-8001

LÕPLIK VÄLJAMÜÜK

lõpeb laupäeval, 24. aprillil

Lisaks meie äri tavalistele artiklitele müüme ära ka müügileti, ehteasjade vitriini, reklaamtuled ja muid äri tarbeid.

Kõik on teretulnud tassile kohvile meie viimasel äritegevuse nädalal.

Income Tax Preparation

MARK TUOMOLA, B.A.

191 Eglinton Ave. E., room 206

— Soome Ühispanga maja

Tel. 488-1801

Töötanud 1973. a. alates

Riin Rivanool

Põldhiir

Enne suurte talvekülmade tulekut juhtub maakodus ikka, et kuskilt ja kuidagi saab keldrisse sisse mõni elukas, kes sinna ei kuulu ja tavaliselt sinna ei tikugi.

Teadagi, keldrisse saab talvehoiuks pandud peamiselt kartuleid ja muid aedvilju, mahla- ja moosipurke, aga köögist tuleb alla tuua ka poestostetud igasugu konservtoite, mis kütmata majas muidu talvel ära külmuksid. Mõnda aega saaks seal toidu poolest ilusasti igaüks ära-elatud.

Tänavu oli keldrisse kolinud üks isesorti loomake, muidu hiire moodi, aga suurem, saba selleeest jälle poolevõrra väiksem ja üldiselt sihukese pika toime ja julgevõitu olemisega elukas. Asjatundjate — s.o. meie oma poiste — kindlaksmääramise järgi pidi olema üks isesorti põldhiir.

Lõksud said keldrisse muidugi juba sügisest peale ülesseatud, mürgitotsid samuti, aga see uustulnuk oli seda sorti, et lõksu ülesseatud juustust, peekonist ega pekist tema ei hoolinud, mürgist ka mitte — see näis olevat täielik no-no — kuna ta ilmselt oli taimetoitlana. Selle eest aga sodis ta kapsapead nii ära, et uuristas neisse käigud ja loopis siis selle väljanäritud sodi keldripõrandant mööda laiali, porgandeid, peete, kartuleid ja õunu näris ka nõndavõrd, et igast näksas ikka tükikese ja kõige hullemat märulit pidas ta vaheseintega pappkastide kallal, kus mahlapurgid sees seisavad. Need näris ta nõnda puruks, et purgid jäid paljalt üksteise otsa püsti seisma ja papp sai ümbert üsna ära kooritud ja muidugi sodiks näritud.

Tuli sellest siis korduvalt suurt koristamist ja pahandamist ja porisemist, mida meeste arvates need naisterahvad, kes söögiasjandusega tegelema peavad, üsna andekalt teha oskavad.

No jah, üldiselt on teada, et mina hiiri kardan. Sellepärast ikka, et nad mind ehmatanud on.

Sel põldhiirel oli selline rumal komme, et igakord, kui mina keldrisse minema juhtusin, jooksis tema sealt ühest tühjast nurgast terve seina pikkuselt teise nurgani, kus olid virnas õunamahla kastid ja puges nende taha. Vahepeatuse tegi ta aga umbes poole seina kohal, tõusis tagumistele jalgadele või vahest jäi seisma ka kõigele neljale, pööras ümber ja vaatas sealt mulle uudistavalt otsa ja alles siis, kui oli ära tunnistanud, et tegemist on ikkagi õige perenaisega, tatsas tasapidi tuntud rada pidi kastide vahele.

Kena loom, aga kaua sa seda ikka kannatad, kui see hirmust sul juba loomupäraselt kananaha selja peale ajab.

Nõnda andsin mina siis oma Aadamale ühel päeval käsu kätte:

„Luud siin, sa mine anna sellele keldrielukale luuavarrega, lõksu ta ei lähe, mürki ka ei söö, aga sellist märulit teeb kapsapeade hulgas, et muidu tambid varsti põlvist saadik sodi sees. Võib-olla on seal varsti perekondki abiks ja hakkamas."

Aadam läks. Eks ole ju käsk vanem, kui meie. Tüki aja pärast tuli ta tagasi.

„Noh?" küsisin mina.

„Ei näinud praegu," kostis tema ja millegipärast oli mul selle üle hea meel.

Ma ju teadsin. Ei ole Aadam eluski üheiegi elukale hinge kallale läinud, kuis oleks ta midagi teha võinud sellisele, kes sulle seina äärest suurte silmadega otsa vahib ega viitsi võib-olla eest äragi liikuda, nagu seda põldhiir päris kindlasti nüüdki tegi. On võimalik, et Aadama juures võib juhtuda kärbsegagi nii, et kui too talle suurte silmadega otsa vahib ega põgenedagi ei katsu, siis pääseb ta kärbsepiitsa eestki eluga.

Nagu öeldud — ma teadsin, et Aadam põldhiirekesele midagi ei tee ja siis ma hakkasin mõtlema.

Las elab! No mis sest siis on, kui põldhiir talvel keldris elab, küll ta kevadel kolib sealt isegi välja. Ja nõnda rikas olen mina küll, et kapsast osta jõuan, viimati oli odavas poes väljamüük ja sai kolm kapsapead dollari eest. Peaminister saadab Aadamale igal kuul rahatsheki errumineku tähiseks ja mina ostan selle eest leiba-piima-liha ja muud odavat kraami, mida selle vähese eest saada võib. Ja kui kord kätte jõuab veel koguni see aeg, kus peaminister mind ka sellise tshekiga austama kipub — no siis on sissetulek kahekordne ja me ju lausa ujume rahas.

Nõnda mina mõtlesin, et rikka rahva asi, lapsed klaarivad endid ise, lapselapsed ka ja üks põldhiir ülevalpidada — muidugi, kui ta oma perekonda liiga suureks ei aja — see on meil nii lihtrahva keeles öeldes lausa „käkitegu".

Panin talle siis keldripõrandale suure, madala kasti maha, ühte otsa sai tehtud ukseaugud külgedele ka sisse ja taimetoitu pandud külluses ning mitmesugust, et oleks vaheldusrikkust ja ära ei tüütaks. Õigel ajal tuli meelde veel veenõu ka samasse panna, et oleks loomakesel võtta, kui kuiv kapsas, porgand, õun või kartul janutama ajab. Eks ta ole, kõige peale peab ju alati ette mõtlema. Lõksud ja mürk teiste jaoks jäid endistviisi välja, kuigi nende vastu ei paistnud tänavu huvilisi olevatki.

Nõnda sõitsime siis rahuliku meelega linna tagasi, tuisudtormid matsid teed mitmeks nädalaks hangedesse ja küllap hoidsid lumekaisus meiegi majakese uste- ja akendetagused.

Kui siis ühel hilisemal päikesepäeval jällegi raja lumest läbi oma välisväravast majaukseni tampinud olime ja üle hulga aja linnast uuesti maakoduni tee leidsime, oli põldhiir keldris surnud. Ta lamas oma toidumaja kõrval, suur ja paks kui rasvarull ja siiamaani ei ole mitte teada, kas see oli vanadussurm või enesetapp ja elutüdimus, või tekksid võib-olla tülid kodus papa-mammaga, või jättis elukaaslane maha, nii et üksildus hinge kallale kippus, või oli loomake siiski mürki maitsnud või enda sellist inimeste heatahtlikkust kogedes lihtsalt meeleliigutusest lõhki söönud.

Ei tea, aga üldiselt võib ju alati kurvatooniliselt väita, et „elu on nii üürike".

Samas kõrval aga oli juhtunud midagi kummalist ühe kapsapeaga: tugev, kahvaturoheline vars oli enda lehtede vahelt välja sirutanud ja tipus õitses terve kobar väikseid kapsaõisi.

Kui te ei usu, või pole te kapsa õitsemist enne näinud, siis tulge ja vaadake! Praegu on ta siinsamas meie linnakodus, teate, selle meie kõige ilusama vaasi sees ja pitslinaga laua peal elutoas.

Kapsapea kollane õis lõi õilmitsema võib-olla põldhiire mälestuseks või ehk tahab ta öelda, et kevad on tulekul.